

מתקם זו היא דעת הרמב"ם ז"ל פרק ה הגדה כפי הרמב"ם על
הלכות טומאת מת וחזק שם מהרי"ק ז"ל דו
הוא דעת הרמב"ן ז"ל כפי שני דבבא בתרא
וכן דעת סמ"ג ודלא כרשב"י ור"ת ז"ל שחזרו
הגדה וליעדי לפי ר"ח

ול"ס דלא אמרו אלא כולי דלא אמרו אלא כולי
מחכות נבדד דאילו לעומי הרא"ש ז"ל פירשו דר' יוחנן מסימנטי ס"ל דלאו
שוא עמו ז"ל פי נבשחית דוקא כלי מחכות ומשמה קלת שדעת הרא"ש כדעת
פ"ק דף י"ז בכנף טעמא נמת נעשה אב הטומאה כיון כל הכלים ע"כ ולא קאמר נעשה אני אבות ע"ש :

בועז חבורין . כיון שנבו שאמק"ס מפסיק . וכו"ש כלים שחזרו ונגעו באוהת טעמא
בהכ"ח נשאר בפרשתן . לדיך תדלג הטומאה שיהא הרחוק ממנה טמא .
והקדו בו שזור . ורק צהיה הכ"ח ממעל להטומאה והטומאה תחת הכ"ח
רלוטה . או כיון שנוקטת הטומאה לתוך הכ"ח וטעמא טולה . להכי כל הכלים
שנגעו באוהת טעמא בהכ"ח אפי"נ מנבו כולן טמאין . אף שהכ"ח שנטמא בהמת
אינו רק ראשון (כרמב"ם פ"ח מטו"מ ה"ו) ואיך יהיה הכלי שחזר ונגע בו
אב . אפי"נ כיון שעכ"פ נטמא הכ"ח הראשון . משתלשלת הטומאה על ידו
לכלי שנגע בו ונעשה אב מטעם חיבורין (כלקמן כ"ג ט"ו ק"ו) דלא משום
שנגע בהכ"ח נטמא הכלי הרחוק . דל"כ הרי אין כ"ח מטמא כלים (ככלים
פ"ח ט"ז) אלא למטעם חיבורין שצדק לה כאילו נגע הכלי הרחוק בהמת
עמו . ומדין נעשה אב אף שהכ"ח הקרוב לטומאה אינו ראשון . רק נגשא
אפי"נ אלף כלים שהיו זו על נב זו . ובאוהת טעמא האהיל העליון על הטומאה .
אפי"נ היה העליון פסוסי כלי עץ . או שאר דשאמק"ס . וגם לא היה רחבו טפח .
אפי"נ כיון שיש בהיקפו טפח . האדם התחתון טמא טו"ז . אבל כלים שחתת
העליון או אדם אחר שלא נשא את העליון רק האהיל"ע עליו כולן טמאין (כלקמן
רפ"א ורמב"ם פ"ב מטו"מ ה"ה) . עוד נז"ר שדעת שאין טומאה בחיבורין
רק במת עמו . והיינו מדייקין כן מקרא (ט"ו ל"ז ב) אבל בשיאר טומאות אין
בין טומאות חיבורין . ואפי"נ דהטעמא נביאה . או נוגע בנב או במטומא"ש שלו .
הו"ל קודם שפירש הטומאה באה"ט ומשמה אפי"נ כלי שנגע בו (כר"ס כלים ופ"ה
מוזיא) עכ"פ אין הטעמא הראשון מטמא אדם וכו"ל . וגם הנטמא השני הוא רק
ראשון לטומאה . משא"כ חיבורין שבתת . נטעמא הראשון שנטמא בעלש הטומאה .
מטמא גם אדם וכו"ל . והנטמא השני (כשאינו כ"ח) הוא אב וטמא טו"ז . ומשאר
ליתות אב גם לאחר שפירש הטומאה . אבל כשרץ ובשאר אה"ט . אין טומאת
חיבורין כלל . אפי"נ קודם שפירש הטומאה (כלים פ"ח ט"ז) . ואין להביא
ר"ל להרמב"ם ממשמתיו . דנקט סתם כלים . משעת ודאי אפי"נ אפי"נ .
י"ל דהיינו בנ"ע ע"כ הך כללא לאו דוקא הוא . דהיינו כ"ח שנטמא במת לכ"ע
אינו רק ראשון . אפי"נ תגה ה"ק יש כלים שדיין כך . וגם ליה"ק להרמב"ם
והמרדש היה עבוי שלש טפח ויטמאו את האויב טו"ז והיה סבור ח"ק
והוא היה סבור שטמא בו . והוא היה סבור שטמא בו . והוא היה סבור שטמא בו .
והוא היה סבור שטמא בו . והוא היה סבור שטמא בו . והוא היה סבור שטמא בו .

יבין ידעו לעיני טומאה כחלל להיות אפי"נ כיון שביקש דעת סי'
ז"ל (ב) . והוא דקיי"ל חרב כחלל . לאו דוקא שנגע במת . אלא אפי"נ נטמא
על ידו בטומאת אהל (כתוס' שנה ד"ה א' ד"ה ועל) . וביון שדין הכלי שנטמא
במת . הוא כטומאת המת בעלמא . לפיכך גם לעיני זה דינו המת בעלמא
שאם הכנים כלי זה שנטמא במת נשום אהל . חזרו הכלי ומטמא כל אשר
באהל . דהו"ל כאילו הכנים המת לאהל זה [תוס' מיר ג' ג' . וכן כהה ר"ג
נמחלין פ"א מ"ח] (ג) . וב"כ כלי שנטמא במת מטמא גם לאדם שנשאו .
כאילו נשא אמת בעלמא [תוס' מולין פ"א ב' ד"ה ג' . ואילר"ק לנח"ס
מלקמן [פ"ס מ"ח] דמתייבין ג' תנאים שיטמא האויב טעמא המרדש שנטמא
מדהאיל על המת . א' שיהיה לכל הפחות היקף המרדש טפח . ב' שישעשה
שע"א האדם המרדש האהיל המרדש אמת . ג' כי משום גזירה עימאן האדם
הטמא . ונ"ל טולה ה"ו . הרי נבלו כל הנה נטמא האדם המרדש כלי שנטמא
במת . י"ל דלמדי"ד חרב כחלל גם לטמא בטמא . ס"ל דחרב כחלל רק בכ"מ .
משא"כ מרדש . וכן טעמא טמא' [שנת ד"ה א' ד"ה ועל] . ולפי"ז לרמב"ם
ור"כ ודעויהו דכ"ל דכל כלי דעיו כחלל . פ"כ דס"ל דטמא"ש אפי"נ במשא'
ארלם להרמב"ן פרשה חוקה . רק לעיני נגע ומשאר אמרינן בכלי חרב
כחלל . אבל עכ"פ אין הכלי מטמא בחרב . ולהרמב"ם [פ"ה מטו"מ ה"ג]
רק לעיני נגע אמרינן חרב כחלל . אבל לא לעיני שנטמא במשא' והוא
[ועברו"ש לקמן פ"א מ"א ד"ה אקפה וטמ"ש כ"כ דפירושיע פ"ח מ"ח .
ובלש פ"ט ס' ה' דלענין דקוס ועולה ל"כ' אין דיש כחלל זה דלא כתוס'
[מולין פ"א ב' ד"ה כ] . ולא אמרינן בגזע' לכל גוונא אין לדיך הוהא
ג' ו' רק הטעמא במת עמו . ולא אמרינן חרב כחלל רק לעיני טומאה
שיהיה טמא' אבל לא שיהיה לדיך הוהא . וכן כהה ג' הרמב"ן פרשה
חוקה . וכן נ"ל ראייה ברורה מש"ס [מולין ע"א ב'] דבצבט טעמא שנטמא
במת . קאמר טובל ואוכל בתרומה . משא"כ היה בנטמא בחרב המת
נקט הוה וטמא ועל דדו"ק . אורלם רבעת"ס [נייר ויזי ד ד"ה ח"ה כהבו
דימתה]

משנה אחרונה אבות כמות כחלל אלו דוקא אלו
מחכ כל הכלים כחכ . וזו אפי"נ
שיעת הרמב"ם והר"ק
מסימנטי . והוא כפי
ראיה מדדדשנין לקמן
כלים ואדם . וכר"ס
מכנסתא גנדיס אלא
גנדיס נמי נעשו אב .
ור"ת מולק ואומר דלא
קאמר חכ כחלל אלא
כפ"י תפסת דוקא .
והאריבו בראיותיהם
כמ"ס הר"ם . ומה שבראה
מדברי הרמב"ם בפירושו
דלא יצטרך חרב כחלל
אפי"נ כחלל המת . כי
כ"כ ג"כ הר"ם ב"ש
ה"י . ומשאר שוארץ
לח' מוסר הא דפריך
גנדיס דמוזי ד"ה ל"ד
כלים שנוטעין במת בני
האיה נביאו להביך האיה
לאדם הנוגע בן
בתיה . ומיה פריך הא
סייט מתני' כלים ואדם
עמאין עומתת שבעה .
להכי מוקי מתני' בכלים
שנהגו בן ובניז קהני
כלים

מוקמן (רפ"י) באיכר שהיה נושא מרדע . והאחיל לר' אל' של המרדע על קבר .
למייק מה דכל כלי שעבוי שלש טפח שהאחיל על אדם נטמא . וקאמר ר"ש שהמושע על קבר .
דבאמת טמאו להאיכר טו"ע . והיינו מדעע בהמרדע שהוא כלי שנטמא במת .
שליש טפח שצביה בטעמא שהאחיל על הקבר . והיינו דרש"י לשפתייה אויל דס"ל
שבאמת טמאו להאיכר שנגע בהמרדע טו"ע . וחס' שם הקשו ע"ז . הרי באמת האיכר טמא טו"ז משום חיבורין . דהיינו נגע בהמרדע בטעמא שהאחיל על
הקבר . ואפי"נ ה"ק טעם השומע בתלות טו"ז של האיכר מדהאחיל עליו המרדע . ולא חשב שטמא טו"ז מדעע בהמרדע שיהיה בחיבורין עם המת .
וחרלו דמשום שחיבורין אין ידוע לכל . להכי טעם לתלות טו"ז שטמאו להאיכר . מדהאחיל עליו המרדע . וכן להרמב"ם אם גם חיבורין אין ידוע לכל .
עכ"פ זה ידוע לכל שכל כלי שנטמא בטומאת מת הוא אבי אבות . והאדם שנגע בה הוא אב וטמא טו"ז . אפי"נ הדרה קו' תוס' לדוכתא . דהיחך טעם
לתלות טו"ז שטמאו להאיכר משום אהל המרדע . ולא משום שנגע בכלי שנטמא במת . וי"ל דהרמב"ם כרש"י ס"ל שטמאו להאיכר באלמת טו"ע . והיינו
מפני שהיו גנדי האיכר מסיקין בין המרדע לנפוח (כתוס' שם ד"ה אהר) מאל האדם הוא שלישי מחיבורין והקבר והרי כבר אמרנו לעיל (ס"ב א')
דהרמב"ם כל שלישי בחיבורין טמא רק טו"ע . והשומע לא שמע יפה . וסבר שטמא טו"ז . ולהכי חשב ע"כ מדהאחיל עליו המרדע . אבל יש
לביא ראייה עמוסה להרמב"ם מלקמן (פ"ז מ"ב) באלה שהיה מת בחיבורי . שנגע בלד פימיו טמא טו"ז . ונטעו בלדו החיטין טמא טו"ע . והיינו מהר"ל
זד החיטין כלים שנגעו במת . וע"כ מדייקי שנגע בלד החיטין או הפימיו לאחר שהחיטין המת מחוכו . דאי בעוד המת בחוכו . גם בנגע בלד החיטין
ודאי דטמא טו"ז . מטעם חיבורין (וכמ"ס ס"א א') . וכן כ' כל רבוחיו שם דבשכר הו"ו המת מחוכו מייירי . וגם כל משמעות המטה שם לא משתמע
דמייירי באלה מתכות . והיה כלי . ואינו קבוע בקרקע (וע' לקמן פתח האהל ס"ב ב) שזו דוחק גדול לאוקמא להמשנה דהתם באלה כוה . וא"כ
הרי חיטין בלד פימיו של אהל אף שאינו ממתכות דיני ככלים שנגעו במת שיש בו דין חרב כחלל לטמא ללד החיטין טו"ז . ורק החזרו ונגעו בלד החיטין
טמא טו"ע (וע' עוד בסבליות עין פ"ס מ"ב) . וביותר תמוהין דברי הר"ם דבפריך משנה ב' נקט ואתא כר"ת . דס"ל דרק בכ"מ אמרינן חרב כחלל .
ולקמן (פ"ז מ"ב) כ' דבאלה של פשתן מייירי . ואף דכ"ז הא דמוקי על בל פשתן הוא לאו דוקא לבלל הדעות מייירי שם בבל דבר שנטמא טומאת
אהלים . אפי"נ עכ"פ תמוה הרי לפשתייה דס"ל כר"ת כל כלי שאינו של מתכות . אינו נעשה אבי אבות כנטמא במת . אפי"נ אמת הנוגע בלד החיטין שם
טמא טו"ע . הרי אדם וכלים אמק"ס רק מאה"ס . וגם ממשמתיו יש קלת הכחה כרמב"ם מדנקט במשנה א' דקאמר כ"ה שיש . אדם וכו' . ואי ניעא
דרק בכ"מ אמרינן חרב כחלל . ל"ל דנקט ברישא אדם . [אב"ב ע' מ"ט רבינו ציבין צמ"ג בשם רב"א דלהא' לשמעין תומרל כלים מאלם ודו"ק] לפלוג
ויתיבי דידידה כלים נופייהו בין כלי שספ לכלי מתכות . ואף ד"ל דתגה וינתח דמסיקא עני למינקט . עכ"פ בחר הכי במשנה ב' כלים שנגעו במת
וכו' מדנקט סתמה משמע דלא יבדל כלים מייירי . דכולם כשנגעו במת נעשים אבי אבות . ואילר"ק להרמב"ם מתקן (כלים פ"ח מ"ה) משה שיהיה
טמא טו"ז . וחיבר לה מזורין . כולה טמא טו"ז . פירשה . המטא טמא טו"ז . והמזורין טמא טו"ז . וכן הרי מד"ס משמע דלפי' צהיה הטעמא שמה
טו"ז מדנסמא במת עמו . ובכ"כ אמתו פירוש המזורין טמא טו"ע . הרי הו"ל כלים שנגעו במת . אפי"נ דרק בכ"מ שנטמא במת נעשה אבי
אבות . י"ל דלתרבה מדלא נקט הכם תתא משה שנטמא במת וחיבר לו מזורין כולי עמא טו"ז . ש"מ דהתם לא מייירי במשה שנטמא במת . אלא שנטמא
בכלי שנטמא במת : (ג) וק"ע מלקמן (פ"ז מ"ב) דאמרינן ללד החיטין של האהל שהיה המת בחוכו דינו רק כאב . ולהכי הנוגע בו שם טמא רק
טו"ע . וק' אמתו הוי דמייירי שנגע שם לאחר שהחיטין המת מחוכו . וכמ"ס כל רבוחיו שם . עכ"פ נהוי ללד החיטין כמאחיל על זד שפימיו של האהל .
והרי ללד פימיו דימייקין ליה כלים שנטמאו במת דעשין אבי אבות . ומזורין לעשות אבי אבות . ומחוכו להאלל שסכיטיבו לוהכו . ותבורה מאל דך משנה כמאן
מוקמת לה . או ברבוחיו דס"ל דרק בכ"מ אמרינן חרב כחלל . שפיר תינת ללד חיטין דלכתי טמא רק טו"ע . מדאינו כמאחיל על חרב כחלל . אבל ק'
נהי זד פימיו כלים כאבי אבות וכמ"ס (ב) ואי כהר"ג וברבוחיו דשמייה ללד כלי אמרינן חרב כחלל . שפיר תינת ללד פימיו . ולהכי דינו

האהל נב' ור"ק נכנס ג' נב' ס"ב סכא ג' נב' ור"ק סכאין :

תוספות חדשים
משנה נ' (במשנה האהל האהל האהל של פסח חייבי דמשמח עומתה אהלס . (כ"ה והר"א)

אלוהו רבא

דבעי בתא או חברי ועמא כלי כהארס המאס . הרי פליס שנגעו בחדש שנגע בתא וכליס שנגעו בחדש שנגעו בתא שנגעו בתא עמאין שנגעו . וביפא קאמר ויכנסו הטובות הנמא עד העיר . אבל נפש הטובות בחדש הטמא שנגע בתא או חברי התמא עד העיר . או נפש היגעות דובל אשר יגע בו הטמא ככלי שנגע בו הטמא הוא הטמא עד העיר . הרי אדם שנגע בחדש שנגעו בתא או ככליס שנגעו בתא וכן אדם כמה או ככליס שנגעו בתא עמאין עומתה ערב :

בין כלים עמאין עומתה ערב . אלא מוכרף (ארבעה עמאין בתא שמעיין לה דלפילו אדם בכלים שנגעו בתא . וכלים בחדש קחני עומתה שבעה כל ככן אדם בתא עלמו וכלים בחדש . דלויכא עומתה שבעה : שפוד . כמין עמוד של מחכת תקוע בחדש האהל . ובראשו קוסרין האהל : אין האהל מתחשב . לפי שאין האהל עומתה השפוד . לפיכך אינו מתחב בזמין סודר הקוממות אלא כל הנשנע באהל המת כנוגע בתא עלמו ואין כאן אלא ד' . אי נמי אפילו אין השפוד בתוך האהל אלא שנגעו באהל מבחוץ אפ"ה אין האהל מתחשב בזמין סודר משנתה . והכי מוכח לקמן בפרק סגוס עבה במשנת טבילות של עץ :

יש לי חמישי . השפוד התחב באהל י . האהל והשפוד י . ואדם הנוגע בשפוד י . וכלים באדם י . עמאין עומתה שבעה . החמישי בין אדם בין כלים . ממה עומתה ערב . אמרו לו אין האהל מתחשב י : אדם

שלימה מלאכת
קאמר ד' קאמר ר' עקיבא יס לי חמישי ואם היו חכמים מודים לו ה"ו אמר יס לי עוד שני אלה הסיבובו אין האהל מתחשב וכדמתי רע"ז וכו' פי' הר"ש והר"א ז"ל אכל הרמב"ן ז"ל בראש פרשת הקת כתב והנראה מן הסוגיות במשנה ובמרא שיהא עמאין במשח אומנת כמה אכל אינו כמותרו למשא בזהל שמה מלאו בו מיעוט מן הכתוב בזהל אדם כי ימות בזהל שאינו רק על האדם עמו ואם ה"ו התרב שנטמא בתא עמאין בזהל היו הכהנים אכסרים בכל הנמים שנטמן התרב עמא ויהי עמאין אוחס בזהל וכן גראה

י ב ין תפארת ישראל בו עז

אסורה איכא . והיינו מדרבנן . ובהו יתורן קו' רבינו חיים כהן (בתום) מור נד"ב) אמאי דס"ל לר"ח שס דחרב כהלל עממא נס בזהל כמות עלמו . והקשה לו ר"ח כהן ה"ל חיזק בית אשר הבנו לי . ולפי דברי ר' עובדיה ז' דרבין הוא . י"ל דמה"ש אין גזרין גזירה על הניבוס שאין יכולים לעמוד בה (הוריות דנ"ב) דהיינו דלא גזרו רק ככלי חלום שהכניסו לאהל . אבל יחידות ומקמרי צרין שמוצרים כהוליס שקבועים בקרקע ל"ג בה רבין עומתה . ובנגעו לקרקע אמק"ס כלל אפי' בתלושים (כלים פי"א מ"ב) ובנטמא בתא ואח"כ קבעו בקרקע נהדר (כלים פי"ב מ"ו) . ואי משום חשש שמה י"ס בהבית כלים חלשים שנגעו בהו בזהל המת . הו"ל כשיקא דרבין וקולא . ולכאורה היה צריך לומר דאפי' יהי אסור מדאורי' להכין לנטמא בכלים . היה שרי עכ"פ להכין להשתמש בכל כ"מ מדהו"ל ס"ס . ספק שלח נטמא בתא . או ספק שאינו כהן . דכתיב דידן רק כהני חוקה מינה (כאה"ש סי' ג' . וריב"ז סי' ז"ד ורש"ם ר"ה) ואפי' דאפי' ס"ס בריה"ט עמא (כערתות פי"ז מ"ד) והכל בית הרי ס"ס הוא . י"ל דהיינו רק לענין שהכנסו שם עמאין עומתה לא מהני ס"ס . אבל לכל איסורים . אבל א"ל לומר כן . מדקיי"ל דכל ס"ס בציבור תורה שאין נזקף א' . וטולדו ז' בספיקות ז"ל . לא"כ אין חשב ר"ע האהל . הרי לא מכח עומתה האהל עמאין החיוב . דהרי אפי' היה האהל דבר שאמק"ס . אפי"ה היה נטמא השפוד מתחת עלמו . מדיה עס המת תחא אהל א' (כרמב"ם רפ"ו מסו"מ) . ואי"ל דמיי"ר שאר שהולאו המת מהאהל קשרו השפוד תוך האהל . והרי גם אז עכ"פ דר הפנימו של האהל הוא אבי אבות (כפ"ו מ"ב) וא"כ השפוד המחובר בו . לא הו"ל בכלים שנגעו בכלים שנטמאו מתא . אלא גם השפוד שמתחבר לאהל נעשה אבי אבות עומתה (כלים פי"ט מ"ה) . ליתא .

משה אחרונה
ישנים בחדש וכו' אלא מתן דהבא שמעיין לה דלפילו אדם שנגע בכלים שנגעו בתא וכו' וכלי הר"ש . ויכוונת דאדם בתא עלמו וכלים בחדש היו רבנא עפי בכלים בכלים . דלפילו על ידי אדם נעשין הכלים אב וכו' על ידי כלים דחמימי מאדם . אלא דהך רבנא שמעיין לה מהבא דלפילו אדם שנטמא בכלים שנגעו בתא עמאין כלים כ"ש כלים בכלים שנגעו בתא . ואין להקשות דא"כ לתה ליה למיחני לטיל כלים בכלים הא שמעיין לה שנטמא מדהבא לאו קושיא היא דלפ"ו דשמי"ה לט מדהבא לרין ההבא למיחני כולהו גווי דמשכתה לה שנים ושלשה וארבעה בתא וזה פשוט . ולא כתיב"ט שכתב כלים בכלים לא שמעיה מהבא דהבא קרה כתיב ובעתה נגדיים ודברים תמוהין הם אשוי השום דקרא כתיב ויכא לתיקף מתי"ו . ובספרי דהיא לויף לה בק"י כלים בכלים מנין אמרת ק"ו ומה כלים שנטמאין בחדש שנטמא בתא עמאין שבעה כלים בכלים שנגעו בתא לא כ"ש . ובפי' הר"ש לא אועתק מלאון ספרי הך בבא דכלים בכלים ושמעיה כ"ס ובמשה לתוך הספיק כל לשון ספרי חקטנו . ומ"ש הוי"ט וזכ דמתמי"ה י ויכית . שינוש הוא דשמי זכ שאין עשה הבגדים שנגעו בו א"ב אלא ראשו . אבל הבא שיש שאלה שכל מהכלים עמאין כלים כ"ש כלים עמאין : השפוד התחב באהל . ככה הר"ש בזהל של פסחן מיירי דעממא עומתה אהלס וכו' דהא איתו ככה לעיל דעיקר כשיטת ר"ת דלא אמרי' תרב כהלל אלא בכלי מחכת . אבל ופי"י ע"כ הבא נתי בזהל של מחכת דהוא האהל כמות אבי אבות . אבל בשל פסחן אינו אלא אב . ונתי דלרבנן י"ל דאין האהל מתחשב דהאהל היו כמות עמאין ואין להקין בו בין מחכת לשאר כלים אכל לר"ע דמשמע לית ליה הך דאין האהל מתחשב ע"כ בשל מחכת חייבי לשעת ר"ת . ומיחו לגמס הסוס' והרמב"ד שכתבו דנפ"ס הא דאין עממא עומתה אהלס אלא

תום' אנשי שם
ב' ברב ר"ה שפוד כו' של נחמתי כו' . ולי' הר"מ אש היה של מחכת כו' וכו' ע"ז כפי' ה"ז וז"ל מ"ב קשה לנשיל כ' במ"ב דל"ש כלי מחכת ולי"ס כ"ס א"כ למה כ' כאלו אש ה"ו של מחכת ז' ונראה עכ"פ . ונראה שבה למעט עמוד של עץ דאי' הו"ל פשוטי כ"ע עכ"ל . והנה ידוע שבכ"מ שכתב הרב ח"י כ"ס מ"ב הוא מ"ס מלאכת שלמה אבר הו"ל כ"ס . אבל בכ"מ אשר לפניהם לא נמלאו דברים אלו והיו כרב מלאכת שלמה בעמאין ראה תולדת קשייתו דו"ל כ"ס סוד כו' ולכן חר בו ומתן דברים אלו מספרי . והכי אש לפניה הוא מוקמתה ואשר היה להחיי' הוא מילדותו וכן מלאכו עוד כשהיה מקומה דמוכת שלא ה"ו לרב ה"ו ההתקף המתקופה אשר לנשתי :

ה' עובדיה מברשגורה אהלות שנים טמאים פרק א תוספות יום טוב קמט

בפיסת הרגל. פ"ו ל' ט"ו
ל"ה א"י: שנים בקנה
מו"ט ט"ו: כ"ה ל"ה י"ד
מחמת ה' ל"ה קמט. מל"ז
ק: ל"ה א"ר כ"ג

אלוהו רבא

ה' קורסל. הוא סמוך
לפס הרגל קעטל בליא:
שוק. הוא אורז הכגל
עד התרומה: ארכובה
קניא גילא: חמשה
בארובה. בתוספת שנים
מחין ושנים מחין והסיקה
בלמע: יוד. הוא כל
אורז מהארובה עד העליו:
קטלית הוא הפק למעלה
מהיך סמוך למתים:
שנים קנס. הוא כל אורז
היד עד הפרק: שנים
במרק. עין גוגל בליא:

תוספות אנשי שם
והמ"ו הם: הדינו לא
מטמא תוספת ארז לפי
שנים שום כל ש"ס ומה
קמה בליא אחיו מטמא בליא
ה' שנקבו כל א"ט דבר
הבוא בכל דל"ט ודברים
השם ימי אונתו גיד והיו
ליהו והיו דבר השם וא"י
אוי"ק דקח"י נמי א"י
דקס דקח"י ר"י בליא
לפי שמוסף כ"ד מה שבר
היו חסר כ"ה אחר שגיד
וא"י אינן אלא ר"י
אלא דלא הא ולא הא קניא
כלל דל"ט דאין זה גיד
מ"ו יש זה כנגדו מבחינו
כלי אחר והלמח שיש זה
כל מה שיש בזהם אם לא
כמותו ממש בעיני ק"ח
והוסף כ"ד ש"ן כנגדן
בליא כלל. (ש"ל): ב"ר
ד' ה"ע שוק כו"י ימינו א"י.
ולבן הר"מ ויאמר ה' בגל
שנים פקדים הכס בכל אונת
ש"ה. ולבאר ה' יולי' בסיף
ובאר כמה בכל אונת ש"ה
יהי ל' בכל כ"ה וכו' הר"ב
והר"ם והר"ש וכו' ב"ם א"י
שפ"ה הכתיב שלמה ש"ה
הר"מ ז"ל בקי במלכות
הנחות ידע שאין ש"ה אחרים
בשם אונת לא כנגד ולא יד
ועוד הרי באונת גדול אחר
אחד תחתו משאר אונות
אלא וזויה חבתינו כוונת
למח כלל תחתיו שוא
שנים בפיסת הרגל וכן
בפיסת היד שלשם לכל אונת
ושנים כנגדו הרי י"ד וכו'
מאונות לו אברקתו בפיסת
היד הרי י"ע וזין פיסת היד
לקנה עוד י"א עמדות קטנים
הרי שלשם וא"י לאו דוקא
קטנו ש"ה בכל אונת אלא
ר"ל שגוי ש"ה אחרים לכל
אונת והוא סימן כנגד
שנאמר שיש שלשם בכל היד.
ע"ש. (מ"י מ"ה): ד"ה
בקנה י"ו מלשונות האדם
ק"ו. וכו' הר"ש והו"ו יולין
לכניא פסוק וארזי מק"ה
הסגל דל"ז ס"י ל"ה (ב"ד):

המח: ח' פיסת הרגל. קף הרגל היא הפרסה: ששה בכל
אצבע. לחמש אצבעות היינו שלשים: קרסול. תרגום כרעים
קרסולין. מקום חבור הרגל והשוק: קרסולת. למעלה בראש
היך: בקנה. עלם המחובר ליד.

מלשון קנה המדה ע"ז מודדים וארבעים ושמונה אברים באדם. שלשים
הלמה: מרפק. קוד"ו בלע"ז: בפיסת הרגל (ה). ששה בכל אצבע (ה).
מחא עשרה בקורסל (ט). שנים בשוק (ט). חמשה
בארכובה (ט). אחר בירך (ט). שלשה בקמלית (ג). אחר עשרה צלעות (א).
שלשים בפיסת היד (ג). ששה בכל אצבע. שנים בקנה (ג) ושנים במרפק (ד).
ח"ג. ח אחד עשרה ג"ל ואחד עשרה.

והשוק כדפי"ה ר"ב על עקבו במס' כלים פכ"ו מ"ד. וכ"ס לפירש"י שהזכיר ברפ"ב דמכתא יבמות. אכן הרד"ק פירש קרסולי כרעי
ותרגום אשר לו כרעים די ליה קרסולין ו"ח רכובתי והם הצרכים. ע"כ. והרמב"ם כתב בפירושו וקורסל העקוב תרגום כרעים קרסולים.
ע"כ. וכו' שחיבת העקוב. ז"ל העקוב. כלשון משנתיו דפ"ו דזכורות משנה יא. ועיין לקמן:] "בארכובה. לפי מה שפירשתי בקורסל
לעיל שהוא מקום [מחין] הרגל בשוק. יהיה הארכובה מקום חבור השוק בירך. ועיין מ"ש במ"ו פ"ד דמולין [ד"ה הארכובה]:] מרפק.

מלאכת שלמה

הוא ז"ל סס ס"ג: ח' קורסל. הוא פרק ראשון למעלה מן העקב. הרא"ש
ז"ל וכן באבדורסו ז"ל. ו"ו דגרוסי קרסול: קוטלית. הוא בוקא דלמחא:
אחת עשרה צלעות. מלמתי כתוב בחלק שני דספר שלשלת הקבלה בדרוש
יזרת הולד ואפי' שגרה לעין שהן י"ב מכל זד וכול לומר שהלעט שלמעלה
הז"ל חשבו אותו מטעם הגוף ע"כ: במרפק. כתבו החוס' וגם הר"ם מרפק
הוא מקום כפיסת הרצוע ונקרא ג"כ עילי ומרפק ועילי הכל אחד ובמקרא
על כל אילני ידי ומתרגמין על כל מרפקי ידיו משמע דמרפק ביד כנגד
ארכובה כנגד ע"כ וכן פי' הרש"ם ז"ל בפירושו אשר על הלכו' קטנו' לרז
אלפס ז"ל והאר"ז ייחר ע"ש ואבדורסו ז"ל נראה דגרים מפרק שפירש מפרק
מקום כפיסת הרצוע מלשון והשגבר מפרקתו ע"כ. ותמהוהו שמלמתי סס בספר

תפארת יבין

במגע. משא. והל. ואם הוא מנבילה מטמא במגע ובמשא. ובשרץ
אפי' אין כל האבר כעדרה אפי' מטמא במגע. והוא דלא נקט נמי אבר
מן החי מלמדי בהמה ושרץ. דהרי גם הם אין להם שיעור כל א' לפי
טומאתו (כרמב"ם פ"ב מטו"ה ה"ג ופ"ג מהל"ט ה"ג ופ"ד מהל"ט ה"ד) ה"ע משום
דכל הנך דנקט תנא יש עכ"פ בבשרן שיעור [אב"י] וכמו דרמו במשנתו
אפי' פחות מכו"י וכו' במת ונבילה בכויה. ובשר שרץ מת כעדרה. משא"כ
חמה"ה של כל הג'. בשר הפורש מלמתי"ה של כל הג' טעור לגמרי.
ואפי' יש בו יוהר מכאיעור [וכ"כ ע"ש וגיד הפורש מן אמה"ה של כל הג' טעור]:
(מד) ר"ל בהפרסה שהאצבעות מחוברות בה דהיינו ששה וכו': (מד) שכל
אצבע סס אפי' באצבע הקטנה שברגל יש ששה עלמות בכל אורך הפרסה:
(מו) קעטל בליא. והוא מקום חיבור הפרסה לעלם הארוך התחתון
שברגל. שמפסיק בין הפרסה להברך: (מו) הוא העלם הארוך התחתון
הג'ל. והוא הקראל בבהמה בלשון הגמרא ארכובה הגמורה עם הראש
[פולין ע"ז א] אכל רק כשמוחבר עדיין זו הפרסה התחתונה נקראת כן (יד):
(מח) קניא בליא והוא מקום חיבור עלם התחתון הארוך עם העלם האמצעי
הארוך שברגל [אב"י הקרא יד]: (מו) הוא העלם האמצעי הארוך.
שבתחתיתו יש הברך: (ג) הוא העלם שלמעלה מעלם הארוך השני כ"ל
חה עלם השלישי שבאורך הרגל הוא סמוך למתים. ונקרא בלשון
הגמ' בוקא דלמחא: (נא) שיואלהו בכל ז' מהשדרה: (גב) היינו בכל
אורך פיסת היד. וכלעיל בהרגל: (ג) הוא העלם הארוך המחובר
לפיסת היד: (גד) עללונעכאטען בליא והוא מקום כפיסת הרצוע:
הוא

הוא דעת רש"י (חולין דכ"ה) שכתב דמתניתין דהוחו רשאיין רק בח' דשרץ
דשרץ מחין דבר שמים בכל המשנה דהוחו רשאיין. ובל"ז הרי זה פשוט
כלל בין ארס לשאר בע"ה. דבטולן המפרקת ורוב בשר הו"ל כמת. וכיון
דקאמר תנא. היינו ששגבר מפרקת ורוב בשר. אע"פ ששאר מפרקת ורוב בשר
עוד דמ"ש הרמב"ם (בפ"ד מהל"ט) קף ששאר הראש מעורה בעור הגוף. היינו
אף ששאר קיים נשאר ג"כ כל העור שלם] וכמ"ז א"ע אה"ש (ספ"א מטו"ה)
על רכ"מ. וגם על רחוי"ט שהביא גם הוא לשון רבינו. ולא העירו עליו דבר
מכל זה: (יד) וכבר ידוע לישן תורה לחוד ולשון חכמים לחוד (כחולין
ק"ז ב') דהרי בלשון תורה. שוק הניתן משלמים להכין. הן ב' עמדות
ארוכות של יד הבהמה (כחולין ק"ז ב') וכן בכל דוכתא שמוכר שם שוק
בקרף בין (משניות מדרות) ח"א. ח"ב. ח"ג. ח"ד. ח"ה. ח"ו. ח"ז. ח"ח. ח"ט. ח"י.

משנה אחרונה
טומאה ח"י טעור אכל
למקוה לאכילה אין
אכילה פחות מכויה
כדלמח במעלה דף ס"ז
וכ"כ סו"ט פ"ק דקטנות:

וריע. המהרש"א כל ארכי
 עד הכף: רשעיה גיאל.
 תוספתא והלכות פמס:
תוספתא אנשי שם
 בר"ב דה בנקבין הנייה
 טו. והרמב"ם כ' עלי הולד
 והלכות זה נכון ומצאנו למי
 ש"ל פה בחמת הנחום
 כי מלמד הנייה יש שם שני
 אברים אחרים אשר בהם
 יעבור הזרע מהנייה אל
 האמה. (ברע, וי"ל דבוס
 א"ש מנין ה' וי"ע דכ"ס
 מה מ"א כ' אחד אבר שאין
 בו חס כנין לשון והנייה
 וזה הנייה הם מהמחמה
 שנקבין. וי"ל דמ"ש שאין
 בו ע"ש ר"ל שאין בו ע"ש
 יוכל לע"ש. (נ"ח).
 וע' גמ"ס והפאה:

פ"ה הר"ב קוד"ו. ועיין עוד במשנה ג פ"ה דשבת: **מטמא במגע**
 ובמשא ובאהל. טומאת מגע ואהל הנה הוא בפסוק. כמו שאמר
 הנוגע במת ואמר כל הבא אל האהל [טומא] וטומאת משא הולית
 אותה הקבלה מטומאת כבלה אשר
 היא טומאה קלה והוא מטמא במשא.
 כמו שבא הכתוב והטמא את נבלתה.
 וכ"ס המת שמטמא במשא וכמו
 שהכבלה אשר מגעו [טומאת ערב].
 משאו

אחד בזרע (י). וארבעה בבתף. **מאה**
ואחד מזה (ט). ומאה ואחד מזה. **ישמנה**
עשר חוליות בשדרה. תשעה בראש. **שמנה בצואר.** ששה במפתח
של לב (ט). וחמשה בנקביו (י). **כל אחד ואחד מטמא (ט)** במגע
 דני. בנקביו נה"ל בנקביו. במגע במשא ובאהל גז"ל במשא ובמגע ובאהל.

מלאכת שלמה
 שלגת הקבלה שנים במפרקת והוא החוליה שאחרי הראש שקורר הראש עם
 הגוף ע"כ. וכתוב בצור א"ל בית יוסף ריש סימן כ"ו וכתבו החות' והרא"ש
 ז"ל קבורה לטון קצון בשר כמו קבורה להיני ויש שהיו אומרים דהא
 דאמר' בגמרא גובה של יד הוא מקום הנחת התפילין היינו גובה בשר הסמוך
 ליד והוא בין היד והמרפק הנקרא קודא ובספר התרומה כתוב שיש שמניחין
 אותן במקום ההוא ור"ת ז"ל אומר דע"כ הוא גובה הבשר שבזרוע שהוא בין
 הכתף והמרפק הנקרא קודא דהא משמע בכל דוכתא שמלות תפילין בזרוע

ולוחו ע"ש שצ"ן יד לקודו אינו קרוי זרוע אלא קנה ועוד הניא כמה ראיות
 והסכימו כל הפוסקים לדבריו והרמב"ם ז"ל אפי"ס שאז קורא לע"ש שצ"ן יד
 לקודו זרוע ולע"ש הסמוך לכתף קורא מרפק מ"ל לענין הנחת תפילין דעמו
 התוספתא במרפק שצ"ן פרק הכתף וצ"ן פרק הזרוע ע"כ. והוא תימה גדול ללא
 משמע כן מלשון משנתו: וארבעה בבתף הרי מאה ואחד מזה ומאה וא'
 מזה. כך מלאחי מונה: בנקביו. אית דגרסי בנקביו והס' כלי הזרע והזכרות.

משנה אחרונה

כל אחד מהן מטמא
 במגע ובמשא ובאהל. בין
 שאלין מן המת ובין מן
 החי: **במגע ובמשא**
 ובאהל. מגע ואהל
 מפורשין בתורה ומשא
 נלמד מנגלה כדליתא
 בפרי. וכתב הרמב"ם
 בחטוב ויראה לי שמתק
 ממנה הכתוב כדרך שמתק
 מאלוין הבט וכו' כנראה
 שהלך לזה ולא יוחא ליה
 בפסוקים שמתק ממנה
 הכתוב משום דלתי
 מנ"ו מנגלה. אלא
 דפשיטא ליה דחייב על
 מלקט וקדשים כשימחה
 תשע כמו במגע ואהל
 והמשו דלתי בנ"ו
 מחייבין ליה דלין עושין
 מן הדין. לכן ז"ל ללא
 אק"ו סתמין אלא דכ"ל
 אכל הוא. וק"ו דפסרי
 אינו אלא לריוחא דמלמא.
 ובהכי מיושב פ"ק דביצה
 גבי שאור בביית ומתן
 בכשתנת דלי חד פישור
 למחוייב לכתוב מתוך שאין
 חישו קשה ואחי שאור
 בק"ו ולא סיקמי דלין
 מחייבין מן הדיואלא דלין
 זה מן הדיו דליה הוא
 ויש לדקדק דל"כ אמאי
 כשב קרא מגע ולשתוק
 גמי מינ' דכ"ל אכל
 הוא. וי"ל מלמא דלתי
 בק"ו ענה וכתב לה קרא.
 אפי"ג דבלתי קרא נמי
 איכא עונה הכא דלין
 זה יפותח מן הדיון אלא
 גילוי מלמא בעלמא דלא
 גרע מלמא. מ"ח ענה
 וכתב לה קרא. אכל ז"ס
 דבכפרי חיי והטוב במת
 לכל נפש בא ולימד על
 המת שיטמא במגע הא
 ביד טלח ממנו יש לי
 דען אם מתמא בזהל
 לא יטמא במגע אלא אם
 אמרה כן עשה מן הדיון
 כ"כ שמתק בידו
 דלתי"ג דכ"ל אכל הוא
 אין עושין חי לאו
 דכתיבין בדיחא ואי"
 במשא אמאי טעמין.

יבין תפארת ישראל בועז

הוא עלם הארוך העליון של היד והוא בין העללענבאטן להכתף:
 (ג) הוא הסך הכל מכל העצמות שמנה ההגא עד עכשיו מלא' של הגוף:
 (ג) הן עצמות החיה שסוגרים תחתם הלב העמון בין כנפי הריאה משלש
 רוחות. וכל פנימיות חלול החיה מגוון עם אורחן ו' העצמות: (ג) הם
 העצמות שמשב"ב נקבי האחוריי' והשאין ונקראין בעקקטן בל"א [ומהר"ב
 משמע דרק כל העצמות שמקיפין גיד השתן קאי. ופ"ס קמ' נקביו לשון רניס.
 מדיע באלמט הגיד קליפה דקה כקליפת השום המגדלת בין המגן השמן למתקן
 הזרע וכדלמריין בש"ס [בטורות מ"ד ב'] (ג) אכל כל אבר שאין בו ע"ש
 בלשון וכליות ולב וטחול וגיד השתן וכדומה. דיון בשאר בשר דווקא כשם
 שבשרן כרית מטמא במגע משא ואהל. ואורחן העצמות שיש בלתי יורר
 מבלתי דרתי יש אומרים שיש בלתי רנ"ב עצמות וי"א שיש בהרנ"ב עצמות
 [בכמות מה"א] ולהרמב"ם היה הגירסא שם בש"ס רנ"א עצמות. הרי כל
 עצמו' שיתירות בלתי מבלתי מטמא במגע ובמשא אכל לא בזהל [במ"ס
 פ"ג מ"ז מ"ז] (ג) וכן כל אבר ויורה. אם יש בה לפורן. או אפילו
 אינה עומדת בזה עם שאר האצבע' או בעומדת בזה עם שאר האצבעות
 אפי' אין בה לפורן הרי הוא כשאר אברים אכל בתרתי לרשותא אם אין
 בו כזית בשר מטמא רק מנ"ס במגע ובמשא ולא בזהל [במ"ס שם ה"א.
 רמ"ב דהרמב"ם מיידי בלע"ש של נפל. דאי בלע"ש של אדם גדול איך כתב
 הרמב"ם שטומאתו מד"ס. הרי יש בכל אצבע לכה"פ ע"ס כשורה שמתמא
 במגע ובמשא שטומאתו מד"ס. ודמיא גם הכא שהרמב"ם קורא להלמ"ס ד"ס
 [בת"ס רמ"ט ריש אבות] הכא א"א לומר כן דהיינו כ' אמ"ל ולמה גזרו וכו'.
 ואי בלמ"ס קמ"א לא שייך להקשות להם גזרו]. ומה"פ כ"ל דנקט דך
 דינא הכא. אף דכבר שמעיין כן במשנה ז'. אלא לריוקא נכסה דדוקא
 הכך איברים שיש לעיל מעמאין מדאורייתא במגע ובמשא ובאהל. הא
 יותרת שיש בו ז' לרשותא כלעיל אמ"ע כלל מדאורייתא. א"א כ"ל דמב"ה
 הדר ונקט דין האברים הכא. ה"ט משום דבעי למתני סיפא דבאין
 עליהן בשר כראש טמאין עכ"פ במגע ובמשא. הא בבעי ושרץ
 באין עליהן בשר כראש טמאין עכ"פ טהור מכלום [ובלשון סי' א"א]. וי"ל עוד דהא
 דנקט תנא רק מנין אברי אדם ולא גם מנין אברי בהמה ושרץ. ה"ט.
 משום דכל עיקר המנין דנקט תנא באברי האדם. היינו רק לאשמעיין
 דרק אורחן שנתנו מטמא במגע משא ואהל. הא יותרת לא ובדלמריין.
 אכל נבלה ושרץ אף יותרת שבהן. כל שיש בו בשר וגיד וע"ש מטמא
 טומאתו וכמשה ז'. א"א דלהכי נקט רק מנין של אברי אדם משום דבעי
 למתני בפרק הבא. דרוב מנין עצמות מטמאין בזהל משה"א ששמעיין
 הכא כמה הן כל אבריו. משא"כ בבהמה ושרץ. הרי אין כ"מ כלל
 בשנדע

ויחיו למקשה א' וע"ש א'. מנא שהן בלתי כ"ו חוליות כפי ליעדיט
 החוליה העליונה שבין העור לגב הנגב. לכן אמרו שאין צורך רק ז' חוליות. ואמרו
 מיטבו להטאר. לכן אמרו שיש ה' בנאר ובין ר' וצ"ן בן דא ולא
 אחת היא. ואין בכלל אלא מה שפירט. אולם תמהיני מלך שבמשה"א לא נמנה רק ז'
 אלא ז' חוליות. ויהי עיניו ראו ולא ר' שאל לגב בהמה
 יש יותר מ"א ז' אלוה וכדומה נמי מש"ס [חולין דכ"א] וגם ראיתי ובדקתי
 בעלמי בהמה וראיתי שיש לה י"ג ז' אלוה בכל ג' ובאדם ראיתי שיש לו י"ב
 ז' אלוה בכל ג'. וכך מנו בו גם הכמי הנחום. וא"כ ק' מה שנתנו הל"ב ח"ב
 חוליות כפי ליעדיט

[משנה ח] בת"ש ד"ה
מטמאין כ"י דכח"ס כג"ו
 מנח"ס כ"י. לישא דכח"ס
 איט' מדוקדק דהא גבי כח"ס
 ונת' הנת' כ"י דכח"ס
 כה"ר. כ"י דמת' כח"ס
 אינה חסרה אלא משום
 הנת' דהיינו כ"י. וכן כח"ס
 כ"י דאשר' לבל. מני"ל
 אחר' כח"ס משום לא
 האכל כל העני' עי"ן כח"ס:

אליהו רבא
 אבל אם אין עליהן נשר
 כרח"ו מטמאין כח"ס ונש"א
 וכו'. לא מנ"ל אלא נאמר
 מן המת' ואמר מן החי הכל
 נשרין ונכלה אם אין עליהן
 נשר כרח"ו טעור מכלום

תוספות אנשי שם

בה"ר ר"ה ת"ש ד"ה
מטמאין כ"י דהא גבי כח"ס
 כ"י. ע"ש בכ"ס ויראה
 שהכ"ס נעמו"ב כ"י כח"ס
 ואפי"ן ס"ל דהיי' גילוי
 מלתא בעלמא כמו שב"ר
 גמתי' דהנדרשין ופ"ל
 דמשום כ"י עמי' ולי גלוי
 מלתא בעלמא ולי כ"י
 כמ"ל דכח"ס נהדי' דהא
 אף דכח"ס נכ"ס ג"כ לא
 תכל' וחד' לאיכ"ר אכ"ס
 אפי"ן לא כ"י ל"ק פליה
 משום דהיי' לאו דהא אי"י
 עי"ן וכן ל"ת כל העני' כל
 הוא לאו שכללות' אכל כ"י
 דהיי' ל' כ"י קר"ו אהיי' ל'
 ק"י וכן כח"ס כ"י דהיי'
 שיק"ו אי"י אלא גלוי מלתא
 כ"י. (ש"ה"ט):

משאו' טומאת' ערב. כן המת' אשר' נגעו' טומאת' ז'. משאו' [ג"כ]
 טומאת' ז'. וזה מבור' בספרי' הרמב"ם. ומסיים בה הכי בחבורו
 ר"ש הלכות (*אהלות. ויראה לי ששחק ממנה הכתוב כדרך ששחק
 מאיכ"ר הבת. לפי שאשר' בפירוש' אפי'
 בת' הבת. ושחק מאיכ"ר אכילת' נשר'
 וחלצ' לפי שאשר' בפירוש' אפילו בשלו
 כך שחק טומאת' משא' בת'. לפי
 שטמא בפירוש' אפילו מטומאת' אהלות
 כ"ס משאו'. ע"כ. וכזה הכ"ס דלא

ח"ג. אבל גלוי ג"כ. ואין גלוי ואין.
 שייך להקשות דא"כ עושין מן הדין. דכולהו כגלוי מלתא בעלמא ניקרו עי"ן מ"ש לעי"ן מומן
 בשם החוס' בריש' ז"ק גבי כהרי
 הדור' כ"י: ובבבשא. עי"ן בסוף פסוק' ג' פ' בתרא דרז"ס: בוכ"ן ש"ס עלי"ן נשר' כרח"ו.
 במשנה ב פ"ז דניז' :

שלמה מלאכת

אין נהס' עני' והנכ"ן ל' נקביו פי העני' שש"ס י"ט עמדות' ונשר' וניד' ע"כ:

בועז ישראל תפארת יבין

שרבותיו כל ר'ו לא ארס' להם. ואין שכה' לפני כסא' כבודם. דא"ל לומר
 שח"י שגו רבותיו נבואה. דהרי ללע' זו אינה קצת'ן מחס'. דהרי גסה' הו"ל
 ודבר' הנראה' גם לעי"ן כהה. על כרחק' שב' הללעות' הקצות' העליונות' שמוכות'
 להגואר'. אי"ן מחוברים' במיתרים' בהחליות' שנגב'. רק הם מקשה' א' עם
 החליות'. שהחליות' בעלמא' בולסים' ללע' א' מזה וללע' א' מזה. ולכן מדכבר'
 ממה' החליות'. א"ל שנהשו'ב ג"כ ז' הללעות' שכן עמה' מקשה' א'. ויברא' פי
 תהלת' ד' על שזכ"י לקיים' בזה דברי חז"ל חיים וקיימים'. אבל אי"ל דהך
 איברים' שלא מנה' התנא' היינו מדא"ן בהן גיד'. ולהכי לא מנה' להו'. מדא"ן
 בהן טומאת' משום אכ"ר. ליתא. דטכ"ס הו"ל' למוות'. משום דגם בלי גיד' י"ט
 בהן כ"מ לעי"ן רוב מני' ורוב גי"ן. והרי כבר אמרנו' דכל עיקר' מני' זה
 שמונה' התנא' הוא רק להשמיט' כמה ואיזה הוא רוב מני' ורוב גי"ן דנקב'
 להו' בודק' פירקא'. דאי משום אכ"ר הו"ל' למוות' נמי אכ"ר בהמה' ושרץ'. אלא
 ע"כ דמשום אכ"ר לא יצ"י להודיע' איזהו האכ"ר ששמונה'. דהרי נראה' לעי"ן
 כל שיש' לו נשר' עני' וגידי'. אבל רוב מני' ובגין' ודאי לרי' להודיע'נו :

ורק נשר' כיה' מנזילה. או נשר' כעני' משרץ. מטמא כל א' בטומאתו

בשר' בראוי. כדי שיעלה' ארוכה' ויבדיל'. אם היה' מחובר' בחדם
 חי: ואין מטמאין' באהל. לפי שטומאת' אהל' אינה' אלא או בחדם
 שלם. כדכתיב' (במדבר' יט) ארס' כי ימות' באהל. או באבר'
 הדומה' לארס'. כדכתיב' (שם) בעלם
 ארס'. מה ארס' יש' בו נשר' וגידי'ם
 ועלמות' ומטמא' באהל' אף אכ"ר שיש'
 בו נשר' וגידי'ם ועלמות'. מטמא'
 באהל' :

ח"ג. אבל גלוי ג"כ. ואין גלוי ואין.
 שייך להקשות דא"כ עושין מן הדין. דכולהו כגלוי מלתא בעלמא ניקרו עי"ן מ"ש לעי"ן מומן
 בשם החוס' בריש' ז"ק גבי כהרי
 הדור' כ"י: ובבבשא. עי"ן בסוף פסוק' ג' פ' בתרא דרז"ס: בוכ"ן ש"ס עלי"ן נשר' כרח"ו.
 במשנה ב פ"ז דניז' :

שלמה מלאכת

אין נהס' עני' והנכ"ן ל' נקביו פי העני' שש"ס י"ט עמדות' ונשר' וניד' ע"כ:

בועז ישראל תפארת יבין

שרבותיו כל ר'ו לא ארס' להם. ואין שכה' לפני כסא' כבודם. דא"ל לומר
 שח"י שגו רבותיו נבואה. דהרי ללע' זו אינה קצת'ן מחס'. דהרי גסה' הו"ל
 ודבר' הנראה' גם לעי"ן כהה. על כרחק' שב' הללעות' הקצות' העליונות' שמוכות'
 להגואר'. אי"ן מחוברים' במיתרים' בהחליות' שנגב'. רק הם מקשה' א' עם
 החליות'. שהחליות' בעלמא' בולסים' ללע' א' מזה וללע' א' מזה. ולכן מדכבר'
 ממה' החליות'. א"ל שנהשו'ב ג"כ ז' הללעות' שכן עמה' מקשה' א'. ויברא' פי
 תהלת' ד' על שזכ"י לקיים' בזה דברי חז"ל חיים וקיימים'. אבל אי"ל דהך
 איברים' שלא מנה' התנא' היינו מדא"ן בהן גיד'. ולהכי לא מנה' להו'. מדא"ן
 בהן טומאת' משום אכ"ר. ליתא. דטכ"ס הו"ל' למוות'. משום דגם בלי גיד' י"ט
 בהן כ"מ לעי"ן רוב מני' ורוב גי"ן. והרי כבר אמרנו' דכל עיקר' מני' זה
 שמונה' התנא' הוא רק להשמיט' כמה ואיזה הוא רוב מני' ורוב גי"ן דנקב'
 להו' בודק' פירקא'. דאי משום אכ"ר הו"ל' למוות' נמי אכ"ר בהמה' ושרץ'. אלא
 ע"כ דמשום אכ"ר לא יצ"י להודיע' איזהו האכ"ר ששמונה'. דהרי נראה' לעי"ן
 כל שיש' לו נשר' עני' וגידי'. אבל רוב מני' ובגין' ודאי לרי' להודיע'נו :

ורק נשר' כיה' מנזילה. או נשר' כעני' משרץ. מטמא כל א' בטומאתו

הלכתא גבירתא בללא דפרק א

כל אהל' שאינו' מחובר' לקרקע' אף שמביא' שימאה' לכל' שתחתיו' אינו' הוצי' בפני' הסומא'
 וכל האויר' שכנגד' אהל' זה עד' הקרקע' פסא'. (ג) אבל כל דבר' שאינו' כלי' אף שהוא' פסין'
 חסמ"ס. או שהוא' כלי' אבל אינו' פסין' חסמ"ס. כגון' נעושה' סברות' חיים. או סמך' וכדומה'
 [אב"י או אפי' שהוא' כלי' ופסין' חסמ"ס אבל מחויק' חסמ"ס] אין בו דין' אהל' תנ"ל' רק
 דין' סמחיל'. לביא' שומות' תחתיו' מסקום' למסקום'. אבל הוצי' בפני' הסומא' כשאינו'
 כלי'. אף שאינו' מחובר' לקרקע'. וכשיצא' הת' מתחתיו' נשאר' בשרהו'. כי גם
 בעוד' הת' תחתיו'. אין בהן דין' חבורין'. והנזע' בהן סהור' (חוס' שבת' ד"ז א')
 ועי' הדיב' בהרמב"ם [פ"ה פסחים' ופסחים' שם]. כל הך' הם הכללים' היוצאים'
 בס"ד מפירושינו' במשניות'. א"ב ג"ד. וע"תה' נתפרס' עי"נו משניות' הקדושות'
 כפי' שנדררו' לפנינו' בזה השולחן' אשר' לפני' ד' :

משנה א ארס' שנגע' בארס' שנפסא' בת'. הראשון' אב' ופס"ו. והשני' הוא
 ראשון' ופס"ו :
משנה ב אבל ארס' או כלי' שנגע' בכלי' שנפסא' בת'. הראשון' והשני' פסאין'
 פ"ו. אבל לעי"ן השלישי' דהיינו' ארס' או כלי' שחזור' ונגע' בהשני'
 או יש' חילוק'. דאם השני' היה' כלי' כפס"ב. או בין ארס' או כלי' שחזור' ונגע'
 בו פס"ו [אב"י שהוא' שלישי'] אבל אם השני' היה' ארס'. או דוקא' ארס' שחזור'
 ונגע' בו פס"ו :

משנה ג אבל כלי' שנגע' בהארס' שהוא' שני'. גם כלי' שלישי' הוח' נעשה' אב'
 כהארס' שנגע' בו. ופס"ו. ורק ארס' או כלי' שחזור' ונגע' בכלי' שלישי'
 זה פס"ו. כלי' שנגע' באהל' הת' בעוד' הת' בתוכו'. אין דין' הכלי'. ככלי'
 שנגע' בכלי' ודור' ורק אב'. אלא הו"ל' כאלו' נגע' הכלי' בהת' עצמו'. מדרה"ל'
 חבורין' [ק"ל א"כ ארס' שחזור' ונגע' באותה' שעה' בהכלי'. דינו' כנגע' באבי' אבית'
 שפסא' פ"ו]. ואמאי' אמרי"ן' לק"ן (פ"ו מ"ב) דהנזע' בצד' החיצון' של האהל'.
 שהוא' כלי' שנגע' בכלי' שנגע' בת'. אותו' ארס' פס"ו. והיי' הת' בעוד' הת' בתוכו'
 מיידי' דאלו' ארס' צד' פני' אינו' רק אב"ו צ"ל' דהכא' שאנו' דהשפור' הוא' תחתיו'
 ורק בו אמרי"ן' חרב' כהלל'. וק' לרמב"ם' ד"ל' דכל' כלים' אמרי"ן' חרב' כהלל' :
משנה ד חומר' בכלים' שאפשר' שיפסא' ג' כלים' ופ"ו. משא"כ בארס' א"א'
 שישפא' ארס' ג' ופ"ו. וחומר' בארס' שבעושה' מפקס' בין כלי' שהוא'
 אבי

בכלי' כרי"ו ויהא' היה' אפי"ן קרי' ליה' מן הדין' ובתמ' מכות' אם מתקיימת' עמות' נעטים' למע' שש"ס
 דא"ל' לעשה' בלא' שיהא' הוא' היו. ומה' כפ"ל' הממוס' דף' ג' אהל' אפי"ן ק"ו הוא' ומה' עוב' גרם' לקי' טוב' ומבו' מיתבי'. ורבה' אמר' אין' פושטין' מן' הדין' ודאי' הוא' דמי'
 נרס' עוב' תנע' ע"כ' תנע' דלפני' נהך' כהכא' היכא' דלמי' ככלל' אי' מיקרי' מן' הדין' : אימתי' גמז' שיש' עליה'. נבשר' כרח"ו. ובעלמא' לא' פני' כמה' לרי' שיהו' דפ"י' נבדיות'

אהלות שנים מטמאים פרק א

בין שהוא מאדם בהמה חיה עוף שרץ... מטהר מטהר או סמת שלחן חרי זה

אבי אבית לכלי שאחריו תחפש המטאח עד ד' מדרגות... מטהר מטהר או סמת שלחן חרי זה

הק חסר הכסף עמא חכר העלם עסוק... מטהר מטהר או סמת שלחן חרי זה

משנה ח מונה מספר רט"ח אכירים שבארם... מטהר מטהר או סמת שלחן חרי זה

משנה ז אבר שיש בו בשר כראוי... מטהר מטהר או סמת שלחן חרי זה

משנה ז אבר שיש בו בשר כראוי... מטהר מטהר או סמת שלחן חרי זה

ציונים תוספות יום טוב אהלות אלו מטמאים פרק ב ר' עובדיה מברטנורה

פרק ב א אלו מטמאין בהמה וכו'... מטהר מטהר או סמת שלחן חרי זה

פרק ב א אלו מטמאין בהמה וכו'... מטהר מטהר או סמת שלחן חרי זה

א אלו מטמאין בהמה וכו'... מטהר מטהר או סמת שלחן חרי זה

פרק ב א אלו מטמאין בהמה וכו'... מטהר מטהר או סמת שלחן חרי זה

פרק ב א אלו מטמאין בהמה וכו'... מטהר מטהר או סמת שלחן חרי זה

א אלו מטמאין בהמה וכו'... מטהר מטהר או סמת שלחן חרי זה

פרק ב א אלו מטמאין בהמה וכו'... מטהר מטהר או סמת שלחן חרי זה

פרק ב א אלו מטמאין בהמה וכו'... מטהר מטהר או סמת שלחן חרי זה

א אלו מטמאין בהמה וכו'... מטהר מטהר או סמת שלחן חרי זה

פרק ב א אלו מטמאין בהמה וכו'... מטהר מטהר או סמת שלחן חרי זה

פרק ב א אלו מטמאין בהמה וכו'... מטהר מטהר או סמת שלחן חרי זה

א אלו מטמאין בהמה וכו'... מטהר מטהר או סמת שלחן חרי זה

פרק ב א אלו מטמאין בהמה וכו'... מטהר מטהר או סמת שלחן חרי זה

פרק ב א אלו מטמאין בהמה וכו'... מטהר מטהר או סמת שלחן חרי זה

א אלו מטמאין בהמה וכו'... מטהר מטהר או סמת שלחן חרי זה

אהלות אלו מטמאין פרק ב תוספות יום טוב קנא

נצל. בשר המת שנימוח ונעשה כמין לחה כרוחה: מלוא תרוד. קף. ושיעורו מלא חפנים: רקב. גופו של מת כשכלה לחוחו ונעשה כמין עפר. ואין מלוא תרוד רקב מטמא אלא מן המת שנקבר ערום בארון של שיש ומטוסה בכיסוי של שיש. עד שטרע בזולת שאין בו תערוכות רקבון של גבד או של עץ או עפר אחר. אבל מת שנקבר בכסותו או בארון של עץ או בעפר. אין לו רקב. וכן מת שנקבר חסר אבר. אין לו רקב: השדרה והגולגולת. אע"פ שאין בהם בשר מטמאים באהל לפי שגורת אדם ניכרת בהם. דכתיב בעצם אדם עלם שניכר בו שהוא של אדם: אבר מן המת ואבר מן החי. דכתיב (במדבר יט) בחלל

עיינו צפי' הר"ב לקמן משנה ה': נצל. לשון הפרש כמו וילל אלהים (בראשית לא) רש"י פ"ו דמזיר [דף מע]: מלא תרוד רקב. ע"י במשנה דלקמן וצפי' הר"ב [ד"ה אינו] דאין בו אלא טעומת מתא: השדרה והגולגולת. כבר כתבתי במשנה ב פ"ו דמזיר דהרמב"ם פסק דלא או קהני. והוכרתי שה"כ"מ צפי' מהלכות גזירות תמה עליו שבגמ' [שם דף נג] בעיני דלא איפשיטא היא ועכשיו מלאתי לה"כ"מ עלמו צפי' מהלכות טעומת מת [הלכה ח'] שפירש בשם הר"ב קורקוס ז"ל. דכיון דאשכחן לשמאי דאמר בדיחא [שם דף נ"ב ע"ב] או שדרה. או גולגולת. אלא דדחי דלמא שאני שמאי דמתמיר לא שבקינן מאי דאשכחן בדיחי כיון דלא אשכחן בה פלוגתא. לחודשי פלוגתא. וגם כי כל חלקות

ומלא תרוד. שם פ"א ס"ט
פ"א ס"ט: השרדה. שם
פ"א ס"ט ופ"א ס"ט: אבר מן
המת. שם פ"א ס"ט ופ"א ס"ט
ואבר מן החי. שם פ"א ס"ט
פ"א ס"ט:

תוספות חדשים
פ"ב מ"א [ת"י ס"ד ח']
השדרה ה' ומ"א
אני תמס ע"י. ולק"מ דגרמא
קאמר שאני שמאי דמתמיר
כ"ל דמלתינו גבי ע"ש א'
דמתמיר ולית הלכתא כוותיה
י"ל ה"ס גבי שדרה או
גולגולת לית הלכתא כוותיה
זו או דמירי נעלמא
לדמות מלחא דלא תניח בה
גולגולת למלחא דמיני בה
פלוגתא אבל ע"ש מוסמ
דמיני ע"ש א' לית הלכתא
כוותיה דמדרש לדמות לה
דין שדרה כו' ודוק פ"ט
צפי' דמזיר מ"ש רח"ה
להרמב"ם.
(ממסכתא ז"ל):

נצל י. יומלא תרוד ה' רקב ו: השדרה.
אבר מן המת ואבר מן החי.
שיש
ומסמחה הני הוו דכוותיהו. ע"כ דברי
עלם אפי' יש בו רובע כו'. אינו מטמא באהל.
הלכתא כוותיה. ע"כ. ומאי אולמח דהאי דחיייה מהאי דחיייה:

שמונה צפי' וכלא תרוד רקב. לא אמרו רקב חלה למת בלבד
ולא תרוד. ופי' הר"ם ז"ל דמתני' דלא חשיב גמי וילל דזקק כמה דחשיב
מלא תרוד רקב ר' ויסו ה"ה דתניא ר' ויסו אומר מלא תרוד רקב מטמא
במגע ובמשא ובאהל ויסו ה"ה תרוד רקב ע"ה ללא חריני למגע ומשא ואלא קתני
ל' בהדיהו ור"ם פליג עלי' בסיפא דברייתא ומייתי לה לכולה ברייתא כפי'
העור והרובע וכתבתי צפי' דמנחות ס"ז ז' והתם צפי' העור והרובע פריך
בשלמא במשא מטמא האי מלא תרוד רקב דהא קטעין ל' לטו' וכן נמי

אליהו רבא
פ"ב כ"ד דנתיב מטמאין
במת. י"ג מ"ח
מטמאין כנגע ומטמאין במשא
שנים מהן מטמאים במשא
ובאהל ואין מטמאין כנגע.
כנגע מטמאין כנגע ומטמא
ואין מטמאין באהל. שנים
מטמאין כנגע ובאהל ואין
מטמאין במשא. וכולהו
תיניא י"ג תני כפישא כל
הכי דכתיב דמטמא באהל
בדי רביעית דם וכביעות
כדי תבוסה לנד ממלח
תרוד רקב ומלא תרוד רקב
ועד עפר קברות הן כהניס
מטמאין במשא ובאהל

מלאכת

שלושה
מטמא באהל דהא קא מאהיל אכולי' אלא נוגע הא אי אפשר ליגע בכולו דהא כל
העפר אינו מחובר יחד והנוגע בנד זה לא נגע בנד זה וכל חד וחד עפרא באפי
נפשי' הוא ומסיק רבא דלמאי טעמא דקתני בברייתא אהל נגישה סי' שהוא מאהיל
על הטומאה או הטומאה מאהילת עליו ואפי' למעלה מטפח בקרא אהל נגישה
כיון שטומאה עלה ויורדת ומאי ובאהל דקתני בברייתא במלתו דר' ויסו
באהל דהמשכה פי' דהוא אינו מאהיל על הטומאה ולא טומאה מאהלת עליו
אלא דבר אחר ממשיך את הטומאה עליו כגון שהוא והטומאה תחת אהל
אחר

הדושי מהרי"ח
פ"ב א [ת"י ס"ד ח']
השדרה כו'
וב"ם אני חבה כו' ע"ב.
גם ברשב"ם אשר לפני
בהגת תמה שם זה התורה
אבל נראה דל"ק בדשלא
בוה או שדרה ותלגולת
או שדרה או גולגולת
לא מצינו כלל פלוגתא
רק דב"ם דחי דלמא שאני
שמאי דמתמיר או שפי'
דלמא לן לחודשי פלוגתא
דיות אמר שמאי אבר גררא
או מן שדרה או מן
גולגולת וא"כ נוכל לומר
דלג"ה ג"כ כן וכמו
שאמר שם הגאון בסוף
ע"ש אבל הא היה עצב
אחד או בשפי' פליגי דהא
אמר ב"ש אפי' אנצב
אחד. וב"ה אמרו שם
דוקא מן העצמות כתב
שפי' הרב כ"ס דדאי
אין הלכתא כב"ש דהא
אמר דב"ש שאו שמאי
דמתמיר וזה לא אמר
שם דרך דחי' רק דרך
דחייא הוא על שא שדרה
וגולגולת או שדרה או
גולגולת. וכל זה תבין
כשתראה שם גמ' ג"ד
דף נב ע"ש כי זה הוא
נכון ודק' :

בשר גידין ועצמות ע"כ: ומלא תרוד רקב. לא אמרו רקב חלה למת בלבד
ולא תרוד. ופי' הר"ם ז"ל דמתני' דלא חשיב גמי וילל דזקק כמה דחשיב
מלא תרוד רקב ר' ויסו ה"ה דתניא ר' ויסו אומר מלא תרוד רקב מטמא
במגע ובמשא ובאהל ויסו ה"ה תרוד רקב ע"ה ללא חריני למגע ומשא ואלא קתני
ל' בהדיהו ור"ם פליג עלי' בסיפא דברייתא ומייתי לה לכולה ברייתא כפי'
העור והרובע וכתבתי צפי' דמנחות ס"ז ז' והתם צפי' העור והרובע פריך
בשלמא במשא מטמא האי מלא תרוד רקב דהא קטעין ל' לטו' וכן נמי

יב י

ד) בשר מת שנימוח לליחה: (ה) קף מחזיק מלא חפניים: (ו) בשר
מת שנקרב לאחר שכלה ליחוחו ונעשה אפר. ודוקא שנקבר ערום.
מוקף בארון אבן. דלא אין דבר אחר מעורב בהאפר. וגם לא היה
כשהחיל על שיעור כזה [וב"ם] יש ברח"ם שהזכיר רק משא. והרי המשכה מהלכת ואלו מטמאין באהל:] (ז) או או קהני. ואפילו אין בשר עליהן. וגם

בו עז

דהיינו שאין בו בשר כוית. ורק עלם א' או צ' צני גיד סד"ל שאמ"ס באהל
קמ"ל

תוספות אנשי שם

פ"ב א ב"ב סד"ה נצל כו' כוטה"כ הר"ם כפי' וכתבתי פ"ו מה' גזירות ה"ז אבל צפי' ב
מסעי' ה"ל כ' וכו' וספקי' לוחה הלה כו' וזה לא קרשה אינה מטמאה כשא לא כחו
וניעו הוא ע"כ והיינו דלאו וצפי' דמירות מיידי בידוע שלהם זו מבשר המת ולא מוכיחו
וניעו ולא שפיעא דלא כש' שפקי' וצפי' מהסעי' כדלא ידעי' והוא גמ' דמיר ד' כ'
וב"ם א' איהו ל"ל כש' ה"ס שקדם ומחל שברחו ואל' למע לא הניח הר"ם דין מחל
שרהית כלל. וע"כ נראה שג' היתה ומחל לברותי ופי' תיבת ומחל כמו מהחיל ואינו
תוספת דין כפי' אבל הוא תוספת כחור על המזמר שקדם וזהו שכבר התחיל לברותי כפי'
תוספת דין כפי' אבל הוא תוספת כחור על המזמר שקדם וזהו שכבר התחיל לברותי כפי'
תוספת דין כפי' אבל הוא תוספת כחור על המזמר שקדם וזהו שכבר התחיל לברותי כפי'
תוספת דין כפי' אבל הוא תוספת כחור על המזמר שקדם וזהו שכבר התחיל לברותי כפי'
תוספת דין כפי' אבל הוא תוספת כחור על המזמר שקדם וזהו שכבר התחיל לברותי כפי'
תוספת דין כפי' אבל הוא תוספת כחור על המזמר שקדם וזהו שכבר התחיל לברותי כפי'
תוספת דין כפי' אבל הוא תוספת כחור על המזמר שקדם וזהו שכבר התחיל לברותי כפי'
תוספת דין כפי' אבל הוא תוספת כחור על המזמר שקדם וזהו שכבר התחיל לברותי כפי'
תוספת דין כפי' אבל הוא תוספת כחור על המזמר שקדם וזהו שכבר התחיל לברותי כפי'
תוספת דין כפי' אבל הוא תוספת כחור על המזמר שקדם וזהו שכבר התחיל לברותי כפי'
תוספת דין כפי' אבל הוא תוספת כחור על המזמר שקדם וזהו שכבר התחיל לברותי כפי'
תוספת דין כפי' אבל הוא תוספת כחור על המזמר שקדם וזהו שכבר התחיל לברותי כפי'
תוספת דין כפי' אבל הוא תוספת כחור על המזמר שקדם וזהו שכבר התחיל לברותי כפי'

משנה אחרונה

עמא חף בפחות מרכיבית. ומיחו החוס' ביומא דף פ"א: כתבו לפחות
מרכיבית לעולם עסור: ומלא תרוד רקב. וכן הלשון צפי' דמזיר ולקמן
מ"ה וצפי' מ"ב. וכריך עטם אמאי חני מלא פשיעה דכתיבן שיעור במלואו
וגבי רביעית דם כשמוך לא חני מלא רביעית וכן בכמה דוכתי. ומיחו
אשכחן במת' עדיות מלא הין מים שאובין וצפי' דיומא כמלא לגומיו. ומיחו
בהיה

תוספות

במשנה (אות א) ומלא תרוד רקב) והא רלא חשיב ג"כ גולל ודוקא דמשפאים
באהל כראיתא במתני' ד' היינו דחשיב מה דשות לאחייני דמשפא כנגע
ובמשא ובאהל תרוד רקב דחשיב אריא כרבי יחי' ד"ל דמשפא גם בפגע הר"ש
וקשה ליה אמר' בחולין דף קכ"ה דגם ר"י ס"ל דתרוד רקב אינו מטמא
בנגע ומה דקאמר במגע היינו אהל וקרי ליה נגע ומה דקאמר ובאהל היינו

המשכה

רצ"ע: (ואפשר דגם הר"ש לא שיק' בחירונו. במה שטיס ופריך
התם כו' יעו"ש): [אות ג] חו"ס סד"ה ב"ל תרוד. טעמא ששא) וזה לישינא
קיישא היא הא הכא חשיב תרוד רקב דמשפא באהל. אלא בפגע ודוקא לא
כשפא דאין נוגע וחוזר ונוגע. וכן בנפשא אהל רק על מקצתו לא
האוהיל על כולו כשפא:

רובע עצמות . שם פ"ג ח"א
ופ"ג ח"ב : רוב בנין .
בטות סה . פ"ג ח"ג ח"א
ופ"ג ח"ד :

אליהו רבא

ולא כמנע דלא חזר ויבא
למנע כדתיב איזי חזר
לטומאה . ובשעת סוף אלו
מטמאין כמנע ובמשה ואיזי
ממנע כהכל וקחסי לכו .
וגולל ודוקס הן טיט
שמעמאין כמנע וחסל ולא
במשה :

א רובע עצמות מרוב
הבנין או מרוב בנין .
שיש הרובע נלקח מעצמות
שיש כהן רוב בנינו של מת
או רוב בנינו שהן מטמאין
כחולל חט"ט שאין כהנא
רוב בנין או רוב בנין . אבל
אם לא נלקח הרובע מעצמות
שיש כהן רוב בנין או רוב
בנין איזי מטמא הרובע
באלו וכדתיב כחוספתא
רובע עצמות מרוב הגויה
גדול ועצמות רוב האשה
גדול וחט"ט שאין כהן
רוב בנינו . ורובע עצמות
רוב בנינו מטמאין ועצמות
רוב בנינו מטמאין .
כפי הדין הוסיף בלשון אחר
בית שמאי אמרין מעצמות
מטמאין או מטמאין הן הגויה .
וכיט הלל אמרין רובע
עצמות מן הגויה מרוב בנין
או מרוב בנין רוב בנינו או
רוב בנינו של מת חט"ט
שאין כהן רוב בנינו .
שמאי אמרין ח"ט מטמאין .
אמר רבי יהושע יטלני
לעצמות דבני דוד ודברי יטלני
כחזר משני שוקים וירך
אחד דבני ג' . כלומר
שהוא שלשה עצמות דבני
ג' והוא מרוב בנינו
ובפרקי ירוש' ובגלגול דבני
ג' . כלומר והוא מרוב
הבנין . ובפרקי ויגולגולת
דבני שמאי . כלומר שהוא
מעט אחד ורובע ממנו
מטמא באלו ששאר
ויגולגולת עצמן מטמאין
באלו כמה שלם : כמה
הוא רוב בנינו ק"ה .
וקמיל דתיבא בתוספתא
היורת עולה מן המנין .
וחסר שאין בו אלא מאתיים .
ויחיר שיש בו מאתיים ושמתיים
ואחד טולס מעצמין למיין
ק"ה . פירוש חט"ט שבהר
ק"ה הוה רוב בנינו מ"מ
לר"ה לרוב בנינו
כחזר כל אדם ויחיר שרובו
לא היו עד ק"ה מ"מ כפי
בבב"ה רובו דכל אדם
והיריב היריב של היחיר
הן כולל המנין ומתערף
לק"ה :

ענין מ"ש בזה בסוף משנה ה פ"ק דכלים : רובע עצמות . כחז
הר"ב רבתי פירשו שהן מועטין מהיות בהן רוב מנין ורוב בנין כו' .
כבר כתבתי בזה במ"ו פ"ק דעדות . ובטעמן של אלו שמטמאין
כחז הרמב"ם לפי שכל אלו השיעור ניכר שהן עלם אדם :

רוב בנינו . לשון הר"ב כגון השוקין
והיריב והאלגטים . ובספ"ו דעדות
כתב ג"כ והשדרה . וה"ג בחוספתא
כמ"ש כבר שם . ומשום כך הגהתי
כן בלשון הר"ב דהכל . ופי' דבריו
דשוקים ויריבין וכו' הן רוב בנינו של
אדם . אבל הרוב הן שתי שוקים וירך
אחד בלבד . וכ"כ בהדיא שם בעדות .

ובפ"ו דגזיר מ"ב : במה הוא רוב בנינו ק"ה .
ומשני דקמ"ל שאט"פ שאותו האדם הוא חסר בחיבורו או יתר

מלאכת

אחד ועיין עוד כמה שכתבתי ר"ס דלקמן : רובע עצמות . משמע דסתמא
כב"ה ודלא כב"ש ודלא כשמאי ופולגתיביו בעדות כס"ק אבל הרמב"ם ז"ל
פי' שם דלר' יהושע לא פליגי ב"ש וכו' אלא מר אמר חדא ומר אמר חדא ע"ש :
ורובע עצמות מרוב הבנין וכו' . פי' דוקא כזה הרובע זה מרוב בנינו
שהוא רוב ממקום שמה אלא כזה הרובע זה מעצמות שפירוש שכבר
לא ה' בהם כפי שומאה גם הרובע אין בו שומאה וכדומה לזה אמרו לקמן
בסוף פירקין ומודים שאם ניטל חללים שהוא עמוד כן כ"ל לפרש וז"ע : בפי'
ר"ע ז"ל רבתי ז"ל פירשו וכו' . אמר המלקט הוא פי' הר"ש ז"ל גם הרמב"ם
ז"ל כך נראה שפירש בחבורו כפי' שני דהכל' שומאה מת פי' ורפ"ג וכה
שם מהיר"ק ז"ל ולפי דקדוק דבריו פה ה"ס דמתני' רובע עצמות שאין בהן
מרוב הבנין ולא מרוב המנין כלומר חט"ט שהוא משאר עצמות מטמא כמנע

שילמה

ובמשה ובאהל ע"כ . אבל כפי' דעדות לא כן פי' רעז"ל ע"ש שראה ששם
תפס פי' הרמב"ם ז"ל אשר שם : רוב בנינו ורוב בנינו . רוב בנין הנוף
או רוב מנין העצמות ע"כ : אמר המלקט הרמב"ם ז"ל פי' דתרווייהו בנין רוב
בנין רוב מנין : וכמה הוא רוב בנינו ק"ה . החס פ' אלו מומין פרכי'
ותנא מנינא אחי' לאשמועי' ומשני דתיבא חסר שאין בו אלא מאתיים פי'
רש"י ז"ל כגון שנצטרף חסר בכל יד ובכל גזל חסר שתי' אצבעות דהיינו שמה
אצבעות ובכל אצבע יש ששה עצמות הרי לשמה אצבעות מ"ח ולא כתיבירי אלא
מאתים ע"כ . ויתר שיש בו מאתיים ושמיים ואחד כולן עילין למנין ק"ה פי'
פי' הרב רבינו גרשון מאור הגולה שיש לו ל"ג יותר ואלו הן שיש לו ד' אצבעות
יתירות ביד ובגלגל שיש בהן כ"ד אצבעים ובסוף ששה עצמות שכל אצבע יש
כעוד בפרוטע עלם אחד היינו כ"ח ושי' לר"ה ושי' דתיבא ומתנא ויחיר רפ"א
ח"ה

רוב בנין או רוב בנין רוב חסר מכל ח' ק"ה . או דוקא בשמחזיק זה או
זה רובע מטמא באלו (ב) : (יא) היינו ב' שוקים וירך ח' שלימין שהן רוב גבה ורחבו של אדם . או ק"ה עצמות אפי' קטנות שלימות . שהן
(ג) ק' וכי מניינא אהא לאשמעיין . וכי לא ידעינן דהרוב מהרמ"ח שמטיין
סס"ק

אחרונה

לענין יתרה דבגמ' אינם שוין ואמאי מטמא כהכל וז"ל דבגמ' איזי שיה
בנין . שכן אצבעים אלו יריבין ודלתות לא כמנעא מין זה באצבעים אבל יתר
אצבע דתיבא מין אצבעות בכל אדם חט"ט דתיבא איזי שיה א"ל למעטו
מטמאה אהל כיון דלא ידעינן איזי מין סתיר ומיהו בנת' משמע דאשילו
ידעינן איזי מין סתיר כגון אצבע יתירא שתייה עפרת ע"ג . הוה שתייה
עומדת בשורה עם האצבעות אפי' מטמא כהכל אם יש בה לפורן וז"ל כיון
דמינין יש בטולס מיקייה מה דכפי' . ובמבאין ל"ל ראייה כמה שמלקו
הפוסקים כיו"ד קימן מ"ד כהמה שיש בה שלם כליות ולקתה כהמת מין
שפסק שם בש"ל כיון שיש שמים כהכלבן כשהו והאחרונים נלקחו או דוקא
שהימורה יצרת שאינה עומדת בשורה עם השאר והימורה לקתה הוה דמשכונת
אבל אם שומדת בשורה מן יתיר דהימורה לקוי דלמא שאינה יתירה ופרפה .
בה לפורן ואינה נקפרת ע"ג . הוה מטמאה כהכל אפי' ערפה כדלמתי' . הוה שיש
שכרי אינה נקפרת חשיב אבר ומטמא כהכל וה"ה חסר הימורה הוה כהכונה
יתירה ולקתה מעריף בה כמו בחינה וכן דעת הפל"ח וחז"ש שם ומראה
דאינה ראייה דגבי ערפות גמיות תליא כדלמתי' כן שאין כמות מיה ערפה
והלך או איכה שתי כליות שלמות הוי כמות חיה . אבל לענין אבר המטמא
כהכל ככל שאר אבר . והוה דלקמן מ"ג . גבי ערפה ויגולגולת שחברו האזנין
וכן לערפה הוה דשיעורא הוי כפי' שיעול מן המנין וימות אהא דבמיתה
תליא

תפארת

כל ח' איזי מחזיק רובע : (ה) וכלל בשר כראוי היינו שהבשר מקושר בגיד :
(ו) רובע הקב . והוא כשיעור ו' ביצים . ולא נקט לגו מדתא מזה הלח :
(ז) רוב בנין היינו רוב עצמות הגדולות שהגוף כבשה על ידן בקומתו . והן
השוקים והיריבין והאלגטים והשדרה . מהו שדרה כבר תמין לה שששהיה
שלימה . ואפי' קטנה משיעור רובע מטמא כהכל . אבל רוב בנינו
דתיבין הכה היינו ב' שוקים וירך ח' [כמכרות דמי' ח'] . [ובברר אמרנו שפי'
ח' כ' מ"ה כפי' דשוק דתיבין היינו שששהיה הוה שחזר להפסקה שנקרה
במקום אחר ארבעה הנמכרת עם הלאש] . ורוב בנינו היינו ק"ה עצמות .
אפי' הן קטנים כפרקי ידים ותגלים וכדומה . וכשהרוב בנין או רוב בנין
הן עצמות שלימות . מטמאין כהכל אף שאין בהן רובע . וכסופא דמהתיבין .
מהו הכה מייירי שהן עצמות שבורות . ור"ל שאין בהרובע עצמות שלימות
זה רובע מטמא כהכל (ב) : (יא) היינו ב' שוקים וירך ח' שלימין שהן רוב גבה ורחבו של אדם . או ק"ה עצמות אפי' קטנות שלימות . שהן
רוב מרמ"ח אצבעי האדם שממנו לעיל סוף פ"ק : (יב) ומסכתא כהכל :

משנה

בהיה דיומא לר"ה למימי הכי משום דבכרייתא חסר פלוגי איכה מ"ד הלא
לוגמיו ואיכה מ"ד כמלא לוגמיו : כמה רוב מנינו ק"ה . וכמה חט"ט בנת'
דכדמות איהא דקמ"ל חט"ט שהוא יתר בחיבורו או חסר ח' מניינא כו' אלא
של מנין רוב בני אדם אפי' הייתה אצבע שיש בו לפורן או כספרת כ"ג הוה ששולה
למנין ע"כ . וכן לשון הרמב"ם פ"ב מהמ"מ . והן ר"ל דלענין מילא בשר
רובא דאינטי נמי איזי אהל אם אין בו לפורן או כספרת . שאם יש בה
לפורן או כספרת אזלינן בשר דירי' שאם הוא יתר בחיבורו לר"ה יתיר ממנין
ק"ה . דבנת' איזי כן אלא אשילו יש בה לפורן או כספרת ח"ל לעולם יתיר
מק"ה . אלא שאם אין בה לפורן ואינה כספרת אין עולה בחשבונו להשלים
למנין ק"ה ואם יש בה לפורן או כספרת חשיב אבר ומתלים לק"ה . אבל
לענין מילא בשר רובא דאינטי לעולם אזלינן בשר רובא והיינו שבת אפי' יש
בה לפורן או כספרת ששולה למנין דלענין עולה למנין דוקא איחזר לפורן
או כספרת ולא לענין מילא בשר רובא . ודע דלמתי' בנת' שם דבשעת לפורן
יתיר מרמ"ח אצבעי יריבין ודלתות וכ"כ הרמב"ם שם . ולפי' הוה דלמתי'
מנינא דבמתי' קמ"ל שאין מניינא על יתר ומסר . ה"ה דלמתי' למימי דקמ"ל
אף בשעה קמי בבב"ה אלא תמוס חסר נקטייה והאכה בכלל יתר הוה . ושוד
דמתני' ע"כ לא חייבי בשעה דהא המטמאין כהכל קחסיב והיתרות שששהיה
אין בהן עומאת אהל כדלמתי' בנת' אדם כי ימות כהכל דבר השוה בכל אדם .
ולפי' עפ"ם כיון דקטיס הוה איזי שיה חט"ט דכל כשם שיון כ"ש בגמ' :

אהלות אלו מטמאין פרק ב' ר' עובדיה מברסבורה

בית רמח. ופ"ח הפולס לא דמי מלא סודי בפירוש. פ"ח שרופים. ד"ח מ"ד. בפירוש. ד"ח מ"ד. פ"ח שרופים. ד"ח מ"ד. פ"ח שרופים. ד"ח מ"ד.

דס למה לי צמת צנפס. ונפסת. תוס' פ"ד דחולין דף עב. ופ"ק לסנהדרין דף 7: מלא תרוד ועוד עפר קברות. פי' הר"ב עפר שמתערב בו דס וכו'. לפי ש"א למה תרוד ועוד כו'. וה"נ מיירי במה שנקבר ערוס וכו' ודרכן היה לעומ כוכין בסיד ומיד שנתקרב היה התרוד ממנו עמא. והח"כ נפל מן הסיד ונתערב עם הקרב שכבר היה עמא ואי אפשר שלא יהא תרוד מרקב קודם שנתערב בו עפר. תוס' פ"ג דגדה דף כז [ע"ב]: ר' שמעון מטטר. סדר כופו כחלתו ט'

בית רמח (א). בין חיה בין מתה. ר' אליעזר מטמא בבושר (א). וחכמים מטהרים (ב). אפר שרופים (ב). רבי אליעזר אומר שעורו ברובע. וחכמים מטהרין (ב). מלא תרוד ועוד עפר קברות (ה). טמא. רבי שמעון מטהר.

בעלמות שזדוע שכלו לפניך. תאמר בדם שאני אומר נשתיירה ממנה טפה כל שהוא ולא יא' כולו. והלכה כחכמים: בזית רמח. טהולה בצפר המצ: מטמא בבושר. דרמה היומאה מן המת. אפילו היה בצפר המת היא חכובה. משום דלדס מחיים אקרי רמה דכתיב (אזוב כה) אף כי אלוט רמה: וחכמים מטהרים. והלכה כחכמים: אפר שרופים. חזם שגסף ונעשה [אפר] ולא נתערב בו מאפר עלים: שעורו (* כרובע. קב [אפר] מטמא: וחכמים מטהרים. והלכה כחכמים: עפר קברות. עפר לעיל שהוא עמא. וה"נ מיירי במה שנקבר ערוס בצרון של טיש. שאין עפר אחר שמתערב בו: ר' שמעון מטהר. ואין הלכה כר"ס:

ח"ג. ב' ועוד דל"ג ור"ז קרב ועוד וכו' נפס"ג. מלא

האפשר שיא' כולו: ר' אליעזר אומר מטמא בבושרו. כך הגי' הרב בנאלל אשכנזי ז"ל: וחכמים מטהרין שאין לו דין רקטון: אפר שרופים. בנדה פ' במעלה. דר' יוחנן ס"ל כר' אליעזר. ועיין בפ"י הר"ם ז"ל שפירש ומיירו כי מעינות בה שפיר אפי' ר' יוחנן כרנני דכפרותיה לשי' ע"ס: מלאכת שלמה

ח"ג. ב' ועוד דל"ג ור"ז קרב ועוד וכו' נפס"ג. מלא

שלמה

ח"ג. ב' ועוד דל"ג ור"ז קרב ועוד וכו' נפס"ג. מלא

מלאכת שלמה

ח"ג. ב' ועוד דל"ג ור"ז קרב ועוד וכו' נפס"ג. מלא

תפארת יבין

רובע. וכו"ם כולן משא"כ דס. אפי' הוא כל הדס שבגוף. ארטו עמא רק בריבועית. א"נ י"ל דוקא בעלמות דחמירי. שהרי עלם כשעורה אף שאינו באהל מטמא עכ"ס במגע ובמשא. להכי בשתן כולן יחד א"ל שיעור ההמור כהן. משא"כ דס. הרי כשהוא פחות מריבועית אין בו עומאה כלל. י"ל אפילו כשיש לעינוי כל דמו כשאין בו כשיעור טהור. א"נ שאני בעלמות שכל מינייהם לפניך. אבל דס הרי א"ל שלא נאשר טפה ממנו בהוד הגוף ואין כולו לפניך: (ב) מצד המת שנתעפס ונתהווה תולעים: (ג) דנתהוה ממש המה. שגם בחייו הוא רמה שגאלת אף כי אלוט רמה: (ד) דלא דמי לרקב שג"כ נתהוה מהבשר. דרמה בריה חרשה היא: (ה) שגשרפו ע"ג אבן. דלאו אין בו הערובות עלים שהזכירו החת האבן: (ו) מטהרין לגמרי (ג): (ז) הבל נמי שנקבר המת ערוס ומוקף סביב בצרון של אבן. רק דרסם היה לסייד הארון בפניו בסיד. ולפיכך ברוב הימים כשנתקב הגוף. נתפדר ג"כ הסיד המועט שדפסות הארון בפניו. ומהעבר עם רקב גוף המת. והערובות הזה נקרא עפר קברות. והר"ה בנתערב במולא תרוד רקב מעט מעט אחר. דלא דמי להקביר ההלה בכסאיו או בצרון עץ או בלבינים. דאילו מטמא מכוס רקב משום דחיישינן להערובות. וכ"ס הבל דהרי ים בהרקבון הערובות. י"ל שאני הבל דבדר חל שם עומאה על הרקבון מקודם שנתערב. ורק מדלא נתערב שם רק סיד שהוא מעט מאוד נדר הרקב של כל גוף המת. שיערו חכמים שבתרוד ועוד הערובות זה. ודאי ים שם תרוד רקב מהמת מדאין הסיד רק מעט מאוד. ועומאה זו מד"ם היא. דמדאורייתא רק

בו עז

ח"ג. ב' ועוד דל"ג ור"ז קרב ועוד וכו' נפס"ג. מלא

מלכת

ח"ג. ב' ועוד דל"ג ור"ז קרב ועוד וכו' נפס"ג. מלא

ישראל

ח"ג. ב' ועוד דל"ג ור"ז קרב ועוד וכו' נפס"ג. מלא

אחרונה

ח"ג. ב' ועוד דל"ג ור"ז קרב ועוד וכו' נפס"ג. מלא

משנה

ח"ג. ב' ועוד דל"ג ור"ז קרב ועוד וכו' נפס"ג. מלא

מלכת

ח"ג. ב' ועוד דל"ג ור"ז קרב ועוד וכו' נפס"ג. מלא

אחרונה

ח"ג. ב' ועוד דל"ג ור"ז קרב ועוד וכו' נפס"ג. מלא

ה אלו שאם חסרו . פי' פי' מה'מ' סוף :

חלופי גרסאות ד יש תחתיהן ג' וד' יש שם תחתיהן איזה נד' וד' איזה רוא :

תוספות חדשה שנה ד [בת"ש ר"ה] כמבואר כו' וקשה להרמב"ם . ועיין במעורר פי' מה'מ' ה' ע"ז . גם נכת' ס :

אליהו רבא כו' שהמאיל על המת כסוכה עמא משום קבר סמוך והמטיב סבור אמר רבי שמעון וכו' הגזון אם סוכה שיש לה פתח ה"ט הוסיף פי' ואם עומד שאין לה פתח זכו בגולל עומד פי' דסוכה שאין לה פתח והיא הקבר סמוך זכו בגולל עומד משום קבר סמוך שאין לו פתח לזה דרך שם העומדה וכשם ש"ח מטמא בשאר גוים במשך ק' מטמא גוים כסוכה במשא . אלא דגולל מאוס קבר סמוך הוא דמטמא בזהל דמאיל ע"כ קבר סמוך . ואם יש לה פתח ה"ט הוסיף אלא גולל דקמי' משום מנע דכל גולל שכנגד הקבר עומד במנע ואפילו פירש בגולל מן המת : ר"א אומר מטמאין במשא . פירש בחסותה במאי לפני ר"א ורנן :

ואינן מטמאין במשא . כ' הר"ב דכתיב' והטעם במת וכו' או בקבר כו' . כ"כ הרמב"ם אבל הוא מפרש גולל דופק כפירש"י . וז"ל הגולל הוא הכסוי אשר יכסו בו המתים יהיה מאבן או מעץ או מזולת זה . דופק הוא לדדי הקברות אשר עליהן יהיה הכסוי . יהיה ג"כ מעץ או מאבן או זולתו ואולם היות הגולל והדופק מטמאין במגע . הנה זה לשון התורה (**) וכל טעם בעצם וגו' . או בקבר . ועם דין הקבר קדין המת כמו שהמת עלמו מטמא במגע ובחאל . כך הקבר בכלל עליו והיקפו [מלאחי דגראח כסוי ודליו] מטמא במגע ובחאל ילא יטמא במשא . לפי שטומאת משא במת עלמו אמנם הוא מקי' [מנבילה] כמו שביארנו [בכ"ס] שלמעלה מזה ע"כ . ואילו לפי הר"ב שכתב כפיר"ת דגולל דופק אינם הארון עלמו ליכא למשמע להו מאו בקבר . ועוד תמיהני דר"כ למאי לא תיריד הר"ב דו לקרא דוכל אשר יגע על פני השדה . דאז למידק מינו . דמשמע משום מגע וכו' . הא בזה קרא נמי לא כתיב אלא והגוע . ומיהו הדרשה לרבות גולל דופק מאשר יגע על פני השדה מלאו לר"ע דריש הכי בפ"ד דחולין דף עב . ור' ישמעאל שנחלק עליו ודריש ליה להוליא עובר במשי אשה לדידה גולל דופק הלכתא גמירי לה . וקשיא להרמב"ם דריש גולל דופק מאו בקבר . וכן להר"ב שהעתיקה ללא לורך . ועוד לדידיה שפרש כפיר"ת . ליכא למשמע מינה כלל : ואינן מטמאין במשא . כתב הר"ב דרשין וכל אשר יגע וכו' משום מגע הוא מטמא ואינו מטמא משום משא . וקשיא לי דר"כ משום חאל נמי לא . והראב"ד כתב בפ"ב מה"ט"ו . מגע גולל דופק . מאשר יגע . חאל . מעל פני השדה [דמשמע] מאויר . אבל משא אין בהם ע"כ . וכאז מלאחי בחוס' דהעור והרעוב דף קכו . שכתבו דמשום דהוא קרא דכל אשר יגע על פני השדה מוקמינן בנזיר בחאל [כמ"ש בר"פ דלקמן] הלך מטמא בחאל . ובמגע נמי מטמא משום דלפקיה בל' גביעה . במשא לא מנינו שיטמא . ע"כ : רבי אליעזר אומר מטמאין במשא . איכא לפרושי דר"א הלכתא גמירי לה כר' ישמעאל . ואיכא בינייהו דלר"י לא גמר למשא . ור"א גמר אף למשא . ועיין מ"ש במ"ב פ"ב דסוטה [ר"ה ה'י' גונ'] ור"א דריש ליה מקרא . ויל' דלא ס"ל לחלק בין טומאה לטומאה : אם יש תחתיהן עפר קברות . פי' הר"ב דמטמא במשא . משום תפוסה של מת . עיין במ"ב פט"ז : ד' בזית מן המת . פי' הר"ב שכן הוא תחלת יצירתו כו' . שאע"פ שהשיעורין כונן ה"ל"מ הן [כמ"ש בריש עירובין] אמרו חכמים

ואינן מטמאין במשא . ר' אליעזר אומר מטמאין במשא . ר' יהושע אומר אם יש תחתיהן עפר קברות . מטמאין במשא . ואם לאו אינן מטמאין במשא . איזהו הדופק . את שהגולל נשען עליו . אבל דופק דופקין . מהור : ד' אלו שאם חסרו מהורין . כזית מן המת . וכזית נצל . ומלוא

גלל שעיניו אבן מתגלגלת . הרמב"ם ז"ל : אבל דופק דופקים מהור . כשאין נשען עליו בגולל דאי נשען עליו מרבה לי' צבריתא הר"ם ז"ל . והגיהו הכי

מלאכת שלמה

אם יש תחתיהם . כך ז"ל : איזהו הדופק שהגולל נשען עליו . לדדי הקבר יקראו דופקים ליהוים דוחקים את המת לשון דופקים יום אחד הגולל מלשון אבן

תום' אנשי שם ד' ח"ט ר"ה ר"א ט' איכא לפרושי כו' . וק"ל הא כבר פי' בחוספתא כתיב הר"ש במאי פליגי ר"א ורנן ואטו בני יו' להתייש שהם טעמים ולא התייה כלל (שה"ש) :

משנה אחרונה בתשובת הרשב"א סי' כה"ט ע"כ נראה שכוונתו ה' דלמא הכא דמטמאין בחאל היינו לתמותה וקדשים ולא לעומתה הכניס אכל טומאה שאין הכניס מנא עליה אף הכניס מזהרין וכו' וכו' התוספות צדככות דף י"ט ו"א ח"ב אמאי חסורין ליגע ורעהה דכ"ל כהנ"ל דשומאין דוקא במזבזר ודמי כענב עקב : ואינן מטמאין במשא . למאי דפי' לגולל דגולל דופק כשפירשו מן הקבר אין להן טומאה . א"כ לא משתמח צבן משא דמשתבין היו פירש . אלא משא דהכא היינו היסק ובכמה תקומות קרי ליהאש משא וככהסינן מתקום לתקום קבר עלמו אין זו עומתה ודופק מתכנין משא מדלא אשכחן ביה משא והא נמת גופיה נמי לא אשכחן משא אלא דילפינן מקי' מנגלה או משום דאהו עמא כ"ש משא . ור"א גם בקבר וגולל נמי איכא התי קי' וכת' בזה כפ"ק : ד' אלו שאם חסרו . פי' מה'מ' סוף :

יבין תפארת ישראל

גדור מהרמב"ם (פ"ו מטו"מ ה"ד) . וא"כ לכאורה הכא לא מיירי כהיה בגולל של אבן או של שחר דבר שאין מקבל טומאה כלל . דהך כשפירשו מעל גבי המת סהורים (ברמב"ם ס"ג) וחי בשאהיל עליהן בעורן על המת חיפוק ליה משום מאהיל על חלול הקבר בשעה שהמת בחיוב . ואי בשאהיל על חלק הגולל מה שמתפשט ממנו חוץ להקבר . הכי חלק הוא א"מ"ט משום גולל (כפ"ו מ"ה) . והו הכי מוכח מהרמב"ם (פ"ב מטו"מ ס"א) דגם בכלי אבנים שיד גולל דופק . וכן מוכח נמי מלקמן (פ"ו מ"ט) . אלא ז"ל דמייירי שהאהיל האדם על הגולל במה שיש ממנו נגד כותלי הקבר . וכך כ' הו"ס סוכה (כנ"א ד"ה ולא) וכך כתב רכ"מ (פ"ו מטו"מ ה"ו) ונ"ב דמייירי שהמת קבור בקרקע ממש בני ארון . דלכ"ל חיפוק ליה מדמאהיל על הדופק שנארון שחתה בגולל . וא"ת עכ"פ לרש"י ורמב"ם דס"ל דגם כשפירש הגולל מהקבר . מטמא . ק' מהוספתא (פ"ג דאהלות) דאמרינן ב' אבנים ששען גולל לקבר . המאהיל על כל א' סמא . נישל א' מהן שהיה רחב ד"ט כדי הולאת המת . המאהיל על שניה סבור . וכן אמת דעל כרחק לריך לאוקמא שהאהיל על השני במקום שיהא על כותלי הקבר . ומ"כ וכמ"ש לעיל . עכ"פ ק' ובי עדיף חלק הוא שמהגולל בעודו על הקבר . רק מזהר גולל . ולהכי רק בעורן מונחים על הקבר . או הנחתן סס מרפס למשא משום גולל . אבל כשניטל א' מהן . פרח ממנו טומאה . מדהוא רק חיי גולל . ולפיכך גם השני ששאר על הקבר . פרח ממנו טומאה הרשונה . להכי משום הנחתו דהשתא אמוק"ט מדיש להקבר פתח כדי הולאת המת . להכי כפירש מעל הקבר דמי ואמוק"ט . וכך ז"ל גם לגירס' הר"ם הכא בחוספתא שהביא דגירס . שניה סבורין . אמנם להר"א ור"א הכא . וכ"כ לחוס' (סוכה דנ"א וגם בשאר דוכתי) . גולל א"מ"ט רק בעוד המת תחתיו . רק דלהר"א מייירי הכא שיש להקבר פתח מן הצד . דלא א"מ"ט משום מאהיל על הקבר ונתום' מיירי הכא שמהאיל על הגולל של חלק הגולל הקבר רק על מה שיש ממנו נגד כותלי הקבר וכמ"ש . ולר"א גולל דמטמא . בחאל . בזמנת כבדי נקטיה . ורק במגע מטמא גם לאחר שהוסר מהקבר : (י"ב) וא"ת פליגי ח"ק . ונ"ל לשי מ"ש הרמב"ם דטומאת רקב הוא מד"מ לפי' ח"ק ס"ל דכיון דלא ודאי הסיט הרקב שחתיו להכי כו"ל ספיקא דרבנן . ור' יהושע ס"ל מדכו"ל ספק הרגיל תלין במנוי בין להקל בין להחמיר (כיו"ד ז"כ

ד' ע"כ . ור"א גמר אף למשא . ועיין מ"ש במ"ב פ"ב דסוטה [ר"ה ה'י' גונ'] ור"א דריש ליה מקרא . ויל' דלא ס"ל לחלק בין טומאה לטומאה : אם יש תחתיהן עפר קברות . פי' הר"ב דמטמא במשא . משום תפוסה של מת . עיין במ"ב פט"ז : ד' בזית מן המת . פי' הר"ב שכן הוא תחלת יצירתו כו' . שאע"פ שהשיעורין כונן ה"ל"מ הן [כמ"ש בריש עירובין] אמרו חכמים

בעורן על הקבר וכ"כ הר"ב דמילתי' דר' יהושע אם יש תחתיהן עפר קברות מטמא במשא היינו בסיס . ומ"מ הא דר"א יושע עפר קברות מטמא במשא ז"ש דהא קבר עלמו אין זו עומתה ודופק מתכנין משא מדלא אשכחן ביה משא והא נמת גופיה נמי לא אשכחן משא אלא דילפינן מקי' מנגלה או משום דאהו עמא כ"ש משא . ור"א גם בקבר וגולל נמי איכא התי קי' וכת' בזה כפ"ק : ד' אלו שאם חסרו . פי' מה'מ' סוף :

כענב עקב : ואינן מטמאין במשא . למאי דפי' לגולל דגולל דופק כשפירשו מן הקבר אין להן טומאה . א"כ לא משתמח צבן משא דמשתבין היו פירש . אלא משא דהכא היינו היסק ובכמה תקומות קרי ליהאש משא וככהסינן מתקום לתקום קבר עלמו אין זו עומתה ודופק מתכנין משא מדלא אשכחן ביה משא והא נמת גופיה נמי לא אשכחן משא אלא דילפינן מקי' מנגלה או משום דאהו עמא כ"ש משא . ור"א גם בקבר וגולל נמי איכא התי קי' וכת' בזה כפ"ק : ד' אלו שאם חסרו . פי' מה'מ' סוף :

כענב עקב : ואינן מטמאין במשא . למאי דפי' לגולל דגולל דופק כשפירשו מן הקבר אין להן טומאה . א"כ לא משתמח צבן משא דמשתבין היו פירש . אלא משא דהכא היינו היסק ובכמה תקומות קרי ליהאש משא וככהסינן מתקום לתקום קבר עלמו אין זו עומתה ודופק מתכנין משא מדלא אשכחן ביה משא והא נמת גופיה נמי לא אשכחן משא אלא דילפינן מקי' מנגלה או משום דאהו עמא כ"ש משא . ור"א גם בקבר וגולל נמי איכא התי קי' וכת' בזה כפ"ק : ד' אלו שאם חסרו . פי' מה'מ' סוף :

אהלות אלו מטמאין פרק ב

קנה

ואבר מן החי. שם פ"ג
פ"ג. ופ"ג פ"ג שלמים פ"ג
השדרה. יתבאר
דלגותו. רביעית דם. ה'ג
גמ. כייסוף:

אלוהו רבא

ה' ואבר מן החי שמעך
עלמו. אבל אבר מן החי
שחט משום עולם כשעורה:
(רביעית דם משני מתיב.)
ה' ח' ל' מה' ז' זמל.
ומשה יתירה קמ"ל דלג'י
ר' עקיבא ורבנן בין
ברייתות דם ש'אל מ"ג.
ומה' ח' רביעית וקמ"ב
ר"ע כה' מ' מ' מ' מ' מ'
רביעית דם שפירס' משני
רביעית ש'אלו מ' מ' מ' מ'
וקמ"ב רבנן כה' מ' מ'
טוהר. וקמ"ל מה' להודיע
כח' דלג'י ומ' להודיע
כח' דלג'י:

תוספות רע"ק

פ"ג [אות ד] הר"ב ר"ה
ואבר מן החי. חצי אבר
תחלש זקן (ה' ק"ל חא
ה' דבוח ב' ר"ע פתח
כיון דמקולם לא היה עליה
שם אמ"ה דהא אפי' מאד
אחר כה"ג פתח לכו"ע
כדתנן בסוף פירקין. אלא
דמירי' בנפיל אבר שלם
מהו והו' אבר שלם החי
זה ונחלקי' יצירק חצי מהו
וחצי מהו דאילו מאד' א'
כה"ג שפא' ר' ייבי לבא.
בוה י"ל לר"י דבס' משני
בני אדם פתח:

תוס' אנשי שם

ה' כר"ב ר"ה ואבר כו'
עד שיחבר מכדי כו'. נמצע
שלא נחבר מכדי כו'. טהור
זה תימה דהא חז' לעיל
אלו מטמאין במגע ובמשא
ואין מטמאין בהלך אלא
מ"ה שאין עשוי' בבר כדלוי
ו'ל' דה"ק אבל אם חסר
מבשרו כ"ה אין מטמא' במגע
ובמשא ובהלך עד שיחבר
מכדי כו' דלוי חינו מטמא'
בהלך ומ"ה מטמא' במגע
ומשא ולהי' לא הני שחטר
מבשרו דאם נשאר כדי
להעלות ארוכה ה"ה כש
שחי' נתחלה ודף אם אין
בו כדי להעלות ארוכה מ"ה
אין זה טהור לגמרי דחיוב'
דסני' שרי' מטמא' מיהא
במגע ובמשא דוחק (ח"ץ):
ורביעית דם. ע"י ח"ץ
ולדגיו' הוי' משני' דלא כר"י
ולא כרשב"י משום ר"ש
כדוסתתא רפ"ה בביאה הר"ש
לעיל מ"ב. ור"ע דהכ' דהכ'
תשי' כל הי' דהו' פלוגי'
ר"ע ומתמי' אבל לכו"ע
הר"ב כ"י ר"ע מטמא' לגד
מריבית דם דלא הו' כדלוי'
גמיר' להי' חז' ר"ה ח"ץ
פס'ה בתיב. (ש"פ.)

חכמים תחלת ט'. הרמז' פ"ב מהצ"מ [הלכה ז]: ורביעית
דס. [עיי' בפ"ג דגדה משנה ה] וכזה הר"ב האויל ותחלת ברייתו
ט'. ועיי' מ"ש במשנה ז. ואין לדקדק בשינוי הלשון דהכא כתב
ברייתו. ולמעלה כ' יצירתו. וכו"כ כאן של קטן. ולמעלה כתב של
אדם. שהרי בדברי הרמז' שנים
בלשון א' אמרן שבפירוש משנה ז
כתב לענין רביעית דם שהמעט שיהיה
באדם מ"ש בתחלת ברייתו כו'. ולענין
כזית כתב בחבורו פ"ב מהצ"מ. תחלת
ברייתו של אדם כזית: ואבר מן החי
שחטר עלמו. הארכי' כזה בס"ד
בספ"ו דעדות: ר' רבי עקיבא מטמא.
כג

שלמה מלאכת

ה' השדרה והגולגולת משני מתים. ציוס' פ"ק דברכות קאמר התם ר"ע
פליג על רבין ולא עבד עובדא כוחי' דחני משעה שהביאו קופה מלאה עלמו'
מכפר טבי והניחיה בצויר הנכנס בלוד ונכנס הודרוס הרופא' ונכנסו כל
הרופאים עמו אמר תודרוס הרופא' אין כאן שדרה ממת' א' ולא גולגולת ממת'
א' אמרו האויל ויש כאן מטמאין ועמד על המנין החמילי
מר' עקיבא וסויה' אמרו לו האויל והיית מטמא' וספרת טהור ע"כ. ומשמע
מפי' הר"ש ז"ל דלא ה"ה שונה הך מתני' ראש משנה שכתב השדרה והגולגולת
לאו אחסרון קאי אלא כפולגותא דר' עקי' ורבנן דכל הכי דשני מתים ע"כ (*):
ורביעית דם משני מתים. עיי' במ"ש בפרק בטהור המוקף פ"ג. וכתב
הר"ש ז"ל במז' פ"כ' א' איבעיא לן א' שדרה וגולגולת תן און דלילת' או

* ח"ה לכתובה ע"כ פ"ג ע"ג לא היה גורם ממות משני מתים אלא אכל ונזק מן המת. דלג"ה גם לא היה עונה הך מתני' ראש משנה ליכא נמיפי' דלחסינן. וכן נזקו לגמול דלג' גרמייטאו
נחתם קס' לערביטאו וליפניטאו. ונ"ש שלא הו' טהור המהכר כזה מלאכה:

ישראל

ל"ב ס"ו) ורק לנחמיה. לא נזר' רק בודחי ולא בספק. ואפי' במאי:
(י"ג) והוא דבש"ס (נדע דכה"ל) אמרינן דתחלת יצירתו כראשון. והיינו כתבנו
[ועי' רש"י ותוס' שם] וכן כולה סוניה דהתם משמע שתחלת יצירתו הוא קטן
יותר

וכ"כ רביעית דם הט' (י"ג): מו' בלחין ע"ש שבו טלם וחסר רק כ"ה.
טהור לגמרי אבל בבשר גידו שבאפה"ח. י' חילוק. אם נשאר מהם
על העצם כדי להעלות ארוכה. מטמא במגע ומשא והלך [פמ"ה] ובנשאר
מהם על העצם רק פחות מזה. מטמאין רק במגע ומשא ולא בהלך
קמ"ה אבל ע"ש מתיב בלי בשר אפי' העצם שלם. או בשר מהחי בלי ע"ש.
קנה מהעצם שבו. ואפי' אין ג"כ עליו בשר כלל. מטמא ע"כ' במגע ובמשא משום
כזית. ומטמא גם בהלך כמה טלם. ורק כשהעצם שלם אפי' אין בו כשעורה [כגון
מטמא כמה טלם: מו'] שכל א' מן היה רק חצי ממת' א': (מו') אל"כ דכבר נתח' ליה
אנב חוק. ור"ב א' במשנה יתירה קמ"ל דבין שלא ילא רק חצי רביעית מכל מת.
שלקח כל הני רביעית מריבית שלם שילא ממת' א' דלוי היה בו כשישור טומאה
החלה אפי' חסר טומאה החלה אפי' חסר טומאה החלה אפי' חסר טומאה החלה

משנה אחרונה

ג"ב. ואינו מנין אחריו קדו לבשר הנשאר וכן לפנס הנשאר כזית בשר הפורע
מאכר וע"ש הפורע מן האכר כיון שעדיין הם על האכר ולא פירשו אלא מן
האדם החי ואין זה ענין למה שנחלקו ר"א ור"י ור' נחמיה שכולם לא נחלקו
אלא בפירוש מן האכר אבל הפורעין מן האדם החי טהור לב"ע ולא נחלקו
אדם כזה כדאמר התם ספ"ו והכא נמי לא פירשו מן האכר אלא מן האדם
ויש עוד בלשון הר"ש כ"ב בס"ב דכלים מ"ה גבי פירע ממת' אכר כתיב'
שם: ר' השדרה והגולגולת. דוקא כהני דחשיב פלוגי' אבל כזית כלל ומלא'
תרוד לקד ורוב בנינו ורוב מנינו לכ"ע אפילו משני מתים מלגדפי' וכ"כ
הכמ"ל בחבורו רפ"ד אלא שהשמי' רוב בנינו ורוב מנינו ולא ידעתי למה.
ומ"ה לזי' ע"ש הכי דמתני' דלא מלגדפי' ואמאי הא קי"ל רפ"ד דתשיג'ל
כל שעותאחו ושעורו טהור מלגדפי'. ואי ילפי' לה מדם לדליל ח"ד דדרשי'
חכמים נפש' ואולי ר"ע ומתמי' לטעמיהו ח"כ למתמי' טלכו נמי לילופ'
מדם ואמאי טהור בכזית נלל ורקא ואיין. וז"ל דמדם ליכא למילף דאפילו
מת' אחד א' ללא קרא כל היינו מטמאין כיון דמגד' ממת' א' וחינו כשטר
כתיב' הסוס' פ"ק דסנהדרין דף ד' ומיאו כיון דלגי קרא כדס' בהדיא כשטר
דוקא ממת' אחד להכי מטמאי' כתיב' דסם. אבל בחוקר דמתני' כה"ה
טעמיהו דחכמים דקיס' לכו' עמשי' אכזיס' אין ניכרין שגזרו מאדם ואשכחן
דקפיד כחמת' טיכו' ניכרין כה"ה של אדם שגדרה וגולגולת כדלעיל רפ"ה
וכן מוכח בתיב' נזיר שמתנו בטלן מזר' כו' ר"ע דכ' מריבית' כדס' דלמת' דלא
ילפי' לכו' מדם: ורוב' ע' עממות משני מתים. למאי דפי' הר"ב בפ"ק
דעדות מ"ז דב"ש דהתם סברי אפי' משני מתים וב"ה סברי דוקא ממת'
אחד ח"כ חתי ר"ע כ"ה. ומיאו הר"ב כ"כ שם מפי' הכמ"ל אבל הכה"כ
אית' מפשט' התם לנ"ש חתי משני מתים וכ"כ רש"י ותוס' בתיב' נזיר:
ואבר מן החי משני אכזיס'. פי' הר"ב הני אכר נחלש מתדם זה ומאי
מאכר. ולא יתכן דהא ב"ש הך אפי' מתיב' כה"ה שגזרו לטעמי' טהור ל"י מטמא'
ומודם

אדם כזית: ורביעית דם. האויל ובתחלת ברייתו של קטן אין בו
פחות מריבית דם: ואבר מן החי שחטר עצמו. אפילו קוליה
גדולה שחטר ממנה ע"ש כל שהוא. לא מטמא משום אבר מן החי.
אבל אם חסר מבשרו לעולם הוא מטמא עד שיחטר מכדי להעלות
ארוכה. ואבר מן המת. כזית בשר
הפורע ממנו טמא. וע"ש כשעורה
הפורע ממנו נמי טמא: ר' השדרה
והגולגולת משני מתים. חלי חוליות
השדרה ממת' זה. וחלי חוליות השדרה
ממת' אחר. וכן הגולגולת: ואבר מן
החי משני אנשים. חלי אבר נתלש
מח זה וחלי אבר כזה נתלש מחי
אחר

הרב בלאל אשכנזי ז"ל ור' יהוסף ז"ל אבל P&T דופקים וקדו' דלג"ה כ"כ
והק"ף בפ"ח. ה' ואבר מן החי שחטר עצמו. פ"ג רעו"ל אבל חסר מבשרו
לעולם הוא מטמא עד שיחטר מכדי וכו'. אמר המלקט דהי' חזן בפ' אפי'
דמסכה עדות אבר שיש עליו בשר כדלוי מטמא במגע ובמשא ובהלך חסר
הבשר טמא הך העצם פטור והא דלוי חזן הני ואבר מן המת שחטר עלמו מש'
לכתי' טמא משום כזית בשר הנשאר בו אבל כזית בשר הפורע מן החי
טהור כר' יהושע דעדות ועוד תנן החס מרובה סומאח עלמות מטמאח
בשר שהבשר הפירע מן החי טהור ואבר הפורע מן החי והוא כברייתו טמא
והיינו כברייתו שלא חסר העצם אף עומד שלם כמו שכתב. הר"ש והרא"ש
ז"ל. ופי' הר"ה יהוסף ז"ל שחטר עלמו פי' שחטר העצם כל שהוא ע"כ:

תפארת יבין

וכ"כ רביעית דם הט' (י"ג): מו' בלחין ע"ש שבו טלם וחסר רק כ"ה.
טהור לגמרי אבל בבשר גידו שבאפה"ח. י' חילוק. אם נשאר מהם
על העצם כדי להעלות ארוכה. מטמא במגע ומשא והלך [פמ"ה] ובנשאר
מהם על העצם רק פחות מזה. מטמאין רק במגע ומשא ולא בהלך
קמ"ה אבל ע"ש מתיב בלי בשר אפי' העצם שלם. או בשר מהחי בלי ע"ש.
קנה מהעצם שבו. ואפי' אין ג"כ עליו בשר כלל. מטמא ע"כ' במגע ובמשא משום
כזית. ומטמא גם בהלך כמה טלם. ורק כשהעצם שלם אפי' אין בו כשעורה [כגון
מטמא כמה טלם: מו'] שכל א' מן היה רק חצי ממת' א': (מו') אל"כ דכבר נתח' ליה
אנב חוק. ור"ב א' במשנה יתירה קמ"ל דבין שלא ילא רק חצי רביעית מכל מת.
שלקח כל הני רביעית מריבית שלם שילא ממת' א' דלוי היה בו כשישור טומאה
החלה אפי' חסר טומאה החלה אפי' חסר טומאה החלה אפי' חסר טומאה החלה

אדלות אלו מטמאין פרק ב ר' עובדיה מברסגורה

מספרין... מ"ח פ"ד פ"ג... מ"ח פ"ד פ"ג... מ"ח פ"ד פ"ג...

תוספות חדשים... תוספת ד"ה ר"ע... תוספת ד"ה ר"ע... תוספת ד"ה ר"ע...

תוספות רעק"א

[אותו] בפשטה וחכמים... תוספת ד"ה ר"ע... תוספת ד"ה ר"ע... תוספת ד"ה ר"ע...

כבר אמרנו [במשנה ב] שראיית ר"ע דם מאמרו נפשות מת [ולמד] ממנו שאר השיעורין שהוא כאשר האשלים. ואפילו מב' מתים הנה הוא מטמא טומאהו. הרמב"ם: וחכמים מטהרין. כתב הר"ב מטומאת אהל. אבל מטמאין בנגע ובמשא. משום עלם כשעורה. וכו' הר"ש ולא אמרו אלא בשל מתים. אבל באבר מן החי. הא מוכח מפירוש מחגי' לעיל דעלם כשעורה הפורש ממנו טהור. וכן הא דתנן לקמן אבר מן החי שנחלק לשנים טהור. היינו לגמרי ולפיכך דקדק הרמב"ם בפירושו לכתוב שמאמר החכמים באבר מב' מתים שהוא טהור. אמנם בתנאי שנה יהיה עלם כשעורה ט':

אחר. וגרמין כאשר א': וחכמים מטהרין. מטומאת אהל. אבל מטמאין בנגע ובמשא משום עלם כשעורה. והלכה כחכמים: ששחקו לשון ושחקת ממנה הדק (שמות ל): ר' שמעון מטהר. מכל טומאה. ואינם מטמאין לא בנגע ולא במשא ולא בזהל רבי יוחנן בן נורי מטהר. אמר ר' יוחנן בן נורי. לא אמרו עצמות בשעורה נב). אלא עצם בשעורה. רובע עצמות שגדקדקו נב) ואין בכל אחד ואחד עצם בשעורה. רבי שמעון מטהר נב). וחכמים לגמרי ולפיכך דקדק הרמב"ם בפירושו לכתוב שמאמר החכמים באבר מב' מתים שהוא טהור. אמנם בתנאי שנה יהיה עלם כשעורה ט':

עליו. הר"ש לעיל: רבי עקיבא מטמא. במשא. הרמב"ם פ"ד מהט"מ [הלכה ד] והכ"מ כתב ראייה לדבריו *בדמגע לא ט"ש: שלמה מלאכת שדרה או גולגולת ולא אפשיטא ואמרי' ההם דבטלוהו חור זו ר' עקיבא חזן מרובעות דם ומב' ההם ללא חשיב במתני' עלם כשעורה דהא דמטמא לי' בסמוך ר' עקי' משום דיחיד פליגי עלי' דהיינו ריב"ז ובכל הך דחשיב רבנן פליגי עלי' ע"כ וע"ש: ר' יוחנן בן נורי מטהר. אפי' שהוא ממת אחד ומפ' רש"י ז"ל דהספ' כ"ג וזמר משמע דר' עקיבא מטמא אפי' בעלם כשעורה הבא משני מתים וכמו שכתבתי לעיל בסמוך: רובע עצמות

ישראל

יתר ויותר מכזית. נ"ל דלידתו דהכא היינו שבגמרא כל זורחו עם כל חתוך אבריו. משא"כ ההם היינו בסוף מ' יום: (ר"ד) וא"ת בשלמא רביעית דם ורובע עלמות. שפיר נקט מב' מתים. הא ממת א' גס לרבנן טמא. ושדרה וגולגולת נמי. או יומא דשתיבין בעינן. ודחי כשתיבין ממת א' אפי' אינן מחובבין יחד ודחי לכ"כ ר' יוחנן. ואפי' יומא דשתיבין או לא [כרמב"ם פ"א מטו"מ]. וערכ"מ ס"א אפי' י"ל כשתיבין מכל א' ב' חלקים. והן שיהיו ממת א'. כיון דלא חסר משהו מכל חלק. ג"כ לכ"ע טמאין. הא כזית שבר אפי' מב' מתים. מטמא נס בנגע כשנגע ב' החלקים יחד [כרמב"ם פ"ד מטו"מ ה"ה] דלא קו"ל כר"ש [בתוספתא פ"ד] דס"ל דאמ"ס בנגע. אלא אמרי' און אבר ממת דנקט תנא. מה אריא מב' גופים. אפי' מנוקף א' נמי. דכיון שאין טעם טעם. או מדלחין ב' בשרו דבוק עד כדי להעלות ארובה. הא אמרינן במשנה ה' דלמ"ט. י"ל דלחין ב' ב' רק נקט רבוחא אליבא דר"ע דאפי' כשהן מב' גופים מטמא. וכ"ש ההם: (מ"ן) ואני עני וכו' ואז ישועתך אלקים השגבני להבין דברי הרמב"ם אלו. דכרי בש"ס [חולין קכד"ב] אמרינן דר"ע כרבנן דר' דוסא דריש פירקן דלקמן ס"ל דמגע ומגע מאטרף. וכן פסק הרמב"ם בעצמו (פ"ד מטו"מ ה"ה וה"ד) וא"כ מ"ש ב' הלאו זיחיה למנען מאטרף. ומה"ש ב' הלאו עלם כשעורה דלחין מנען מאטרף. ואפשר לעולם הרמב"ם ס"ל דהלא מנע ומשא. כל שהוא משא א' מאטרף וכרבנן (פ"ג מ"א ורמב"ם פ"ד מטו"מ ה"ה) ולפיכך ב' הלאו זיחיה ממת מאטרפין נס למגע. ורק עלם כשעורה שנחלק שאני. דממסקר לנו בהללמ"ס (כמירנו ו"א) בלשון עלם כשעורה. ולא בלשון עלמות כשעורה. וכדברי ריב"ז דמסקר לגמרי מט"ס רק דלחין ס"ל דלחיה נמסקר לנו בלשון עלם. ולא בלשון עלמות. משום דלחין מאטרף זו מנע ומגע. והיינו משום דמסקר דרק לירוף

יכין

[ותמוהוין דבני רש"י [גמיר נ"כ א] שכל כגון זרוע שנו ב' פלגות והואלד היה והשני ממת אחר וכו'. וק' הוי ספ"א חשיבין לכל עלם שזרועו. שזרועו לא נכד. וא"ל כה"ג לכ"ע עמא וכו': (ג) בטומאת אהל. וה"ה באבר מן החי ממת א' שנחלק לב' מטמאין רבנן כשחשיב רבן קנט מב' אגשים לרבותא דר"ע. ויורה כזית בשר מב' מהים מלטרף לב' ע. וכ"כ כזית נלל ותרווד רקב מלטרפי ולהכי לא נקט לכו הנח מב' דבהך כ"ע מודו דמטמאין. וכן משמע בתוספתא [פ"ד דהלוהו] דקאמר דרק ו' דברים ר"ע מטמא. והיינו כל הך ו' דמשנתיב [פי' רמב"ם פ"ד מטו"מ ה"ג]. ויורה מודו רבנן בעלם מב' מתים. דעכ"פ מטמא בנגע ובמשא משום עלם כשעורה שבהן (ר"ד): (נא) במשא ולא בנגע. אפי' נגע שיהיה יחד [רמב"ם פ"ד מטו"מ ה"ד] וכן הביא רמ"ש בשו"ת [מ"ן]: (גב) ר"ל כשמסרו חכמים לירינו ההלל"ם. לא אמרו בלשון רבים עלמות כשעורה: (ג) ששחקו: (ג) לגמרי: בנגע

אחרונה

כדפי' לעיל. ומדלא תני הכא ומודה ר"ש שאם ניטל חלחין שהוא טהור כדפי' בסמוך. משמע דהכא אפילו בניטל חלחין מטמא. וכן משמע מדל"ל ר' יוחנן בן נורי לא אמרו עלמות אלא עלם. ואי תימא דניטל חלחין קודם ר"ש אינה ראייה מה שלא אמרו עלמות דהא ניטלו חלחין טהורין: לא אמרו עלמות. מדלא קאמר לא אמרו מודה עלמות או לא נאמר עלמות דטור משמע דאקרא קאי דכתיב ועל טהוב בעלם. אבל לא אמרי' משמע דקאי אדברי קבלה וזו אינה השויה נמורה דאפשר שר"ש קיבלה בלשון אחר כההיא דפ"ג דמקואות מ"ג. ומתוך זה נראה דלא פליגי אלא לענין משא דאיט' מפורש בקרא אלא הלכה היא כדתנן ספ"ז דנזיר ונמנע מודו ר"ע דאיט' ממתא דכתיב בקרא עלם ולא עלמות. וזה נראה קיומ' לדברי רמב"ם ככתב בביטור פ"ד עלם כשעורה שנחלק לשנים מטמא בנשא פ"ב דמשמע בנגע לא. ולא אהפכש תנ"ל הא דבר"פ דלקמן קו"ל עני מנעוהו מאטרפין. ומ"ש ס"ל"ת שגלחתי זה מכזית מה שחכמו ללוקחם שכתב רבינו לקמן פ"ב"ל והוא תימה גדול דבההיא הא כתב רבינו שאני פתח כנגיעתה מתקן אפי' שחבד וכו'. וא"כ בנגע כולו ממתא אהכא ולא חשיב קיומ' כומחת מנע כלל. ולמחא דפי' א"ש: ר"ש מקשר. פי' כר"ב אף ממנע ומשא וכו"ל כר"ש והכ"ש. וז"ל דל"ל ז"ל דר"ש ס"ל כריב"ל דמסקר עלם כשעורה שנחלק ולא כר"ש רבו דלחין סבכא דרובע גרע פפי מעלם כשעורה שנחלק וגם מ"ש דמכתיבן מטמאין

משנה

ומודה שאם ניטל חלחין שהוא טהור. וכשנחל ר"ש הכא דמשמע דלא כה"ק ולא כר"י וליס לן לאפשיטא פלוגתא. ובתוספתא רפ"ג רביעית דם משני מתים א"ר יודעה לא נחלקו ר"ש וחכמים כשפירשה משני מתים שהיא פארה על מה נחלקו על רביעית שפירשה תבתי רביעיות משני מתים ר"ש מטמא. ור"ש פליגי ואמר שלא נחלקו אם פירשה משני רביעיות משני מתים שהיא עמאה על מה נחלקו על רביעית שפירשה משני מתים וכו' ע"כ והשתא כיון דל' יוסי ותק' דס"פ משמע דסכני כר' יודעה איס לן לפירושי טומי' דוקא כשפירשה משני רביעיות מטמא ר"ש ולא משני אגשים וטוד דאפשר אפי' ר"ש דפליגי רביעיות דם מודה הכא באבר מן החי. דהא אבר מן החי אשכחן דקיל תכל המומאות דבטלוהו שנחלקו לגמרי מטמאין למתים ר"ש דעבדו ובאבר מן החי שנחלק אפילו מחדש אחד מטהרין חכמים. וא"כ ה"ה משני אגשים מודה ר"ש להקל: וחכמים מטהרין. משני מתים אבל ממת אחד מודו בטלוהו חזן מאבר מן החי דאפילו ממת אחד מטהרין בס"פ. וז' דוקא בן הרכיבם בטלוהו נמי מטהר אפילו ממת אחד בס"פ דלקמן. ובעלם כשעורה דמייחיה ההם כל הני דמתני' שגאו משני מטמא ר"ש ומשני בהדיהו עלם כשעורה שנחלק לשנים ולא הני נס שגא משני: ר' ע"צ"ב כשעורה שנחלק לשנים ר"ש מטמא. וכשסמ ממת אחד אבל משני מתים מודה ר"ש דטהור

כ"ז על בניי' דשגא דברים ותמלא שתי' האבון גמ' שם הוא כתיב' ר"ש כחן ותי' ב' שם כתיב' והלוקח ולין קו"ש' כמ"ס ש"ס. (ש"ס): בתור"ח ד"ה ת"ס ר"ה ר"ע א"ל שר הרמ"ש שהיה רמ"מ הוא מד' ר"מ שם כזית מן המת שחבדו כו' ואינו מטמא בנגע קארו ע"כ ע"ש. (לה"ט). ורמ"ש' תמה על הר"ש' כזה דהר"ב מכלן בנגע דלא נגע בטלוהו עמא דים טעם וחזר ונגע ע"ש:

אהלות אלו מטמאין פרק ב

תוספות יו"ט קנו

ציונים

מטמאין. עט. פתור. עט. עט.

תוספות חדשים
היי"ט ס"ה וחכמים כי שלם הטומאות. אצל כהנים כ"ט ס"ד מסע"ט כתב שטמא באלו כאלו לא נדקדקו משמע אצל לא במגע ובמגע וכל ראה להר"ט והר"ט מג"ה דגור דכ"ט ע"כ וכן כתב רש"י וחס"ט ע"ט (ממכור"ט וז"ל):

תוספות רע"ק
אוח [ח] במשנה רבי יוחנן (מ"א) במש"א ובאר"ל אבל לא במגע. תוספתא דרבא בר"ט :

באהל: וחכמים מטמאין. בשלשון דהא אינה רוצה: אבר מן החי שנחלק לשנים פתור. ואפילו חזר וחזרו. דאין חזרי אדם חזרו: נישל הצאים. שניטל מן החי לחלואים ולא ניטל ממנו אבר שלם כאחד. ולא הוה [ביה] שיעורא מעולם. ואין הלכה כרבי יוסי:

וחכמים מטמאין (יה). אבר מן החי שנחלק לשנים. פתור (ט). רבי יוסי מטמא. ועמ"ס במשנה ד פרק ט דמילין: ומודה שאם נישל הצאים. שהוא פתור (ט):

מלאכת שלמה

דקדקתי בתוספתא נבי כוית מן המה דתניא וכן ה"י ר' ופי' אומר כוית מן המה שנחלק אפי' לנשרה מטמא במשא ובאהל ואין מטמא במגע עכ"ל ו"ל :

י"כין

בה) במגע משא ואלה (מ"ז): (ג) ואפי' אם חזרן אדם יחד אינן חיבור [כפי מ"ד]. אבל אבר ממת שנחלק לשנים מלטרק [כפי"ג]: (ג) משום דמעולם לא היה שיעור שלם:

בו"עז

לירוף מנג אחא למעוטי. ודו"ק: (מ"ז) כך כתב הר"ט והר"ט וז"ל. אכנס הרמב"ם (כ"ד מ"ט) כהב דמטמא באהל. ומוה לייק כהו"ט חדשים דס"ל להרמב"ם דלמ"ט במגע ובמשא: ובמכת"ר א"ל לומר כן. דוכי גרע מעטש כשעורה שנחלק. דל' הרמב"ם צנמו בזהוה הלכה לעיל ול"מ מוכח כדעת הר"ט דגם למגע מלטרפי. דהרי קו"ל כרבנן ר"ט דלקמן דגם מנג ומגע מלטרק. ועד כאן לא היינו ליה להרמב"ם דס"ל דאין מנג ומגע מלטרק והיינו רק בעלם כשעורה שנחלקה ומשום סברת ר' יוחנן בן נורי. מדלח קבלנו בלשון עגמות כשעורה. אצל ברובע קב עגמות שנמסר לנו בלשון רבים בהלל"מ. ו"ל דבהא גס ר' יוחנן בן נורי מודה דמלטרק לכל מילי:

הלכתא גבירחא כללא דפרק ב

פ"ב משנה א' י"ד דברים מטמאין באהל. (א) פת. (ב) כוית בשר או נצל שנקרש (הא לא נקרש. תלינו בלידה של פת). (ד) תרוד רקב. (ה) שדרה (ו) נלגולה. (ז) אבר מטה. או סחי. (ט) רובע מב' עצמות לכה"ט עגרות מהגוללות או מהקפנות. (י"א) קב"ה מעצמות ניק האדם. (י"ב) שוקיים וירך א': **משנה ב'** (י"ג) רביעית דם מטה. (י"ד) רביעית דם שיצא מקצת בתי המט: כל הטניין הללו מטמאין גם במשא ומגע. ותיק מרקב דאפי' במגע. וכל פוטאחו דהא מר"ט לבד. ופוטמת רביעית דהא רק אפי' כוית א'. ואפי' היה כל דמו של פת. צריך רביעית. אבל רישה או אפר שרופים פתור. תרוד ומע עפר קבורת. רינו כרקב. תרוד רקב עגבלי יחד. אפי' אפי' במגע. וכן צריך שיאחל על כויל:

משנה ג' ד' דברים מטמאין רק במגע ובמשא: (א) עצם כשעורה. (ב) צרר גדול כפיקה. והוא מר"ט. או סק' אמה על אמה שהרשם מהקבר סביבו (ד"ט) אבר מטה או מהי. שחמר קצת מהבשר הראוי להן. (ו) שדרה שחמרה חיליא א'. (ז) נלגולה שחמר כסלע:

דכול שנחלקו מטמאין לחכמים ר"פ דלקמן והם עכו"ם והעפס משום דאבר חימו מטמא אהל כשהוא כבוי. ואם נחלק איתו כבוי. וכל עפס הפורס מאבר מן החי עכו"ם. ור' יוסי דמטמא אפי' דס"ל כ' נטויה פ"ו דעדות דמטמא באבר מן החי עפס הפורס ממנו. והיינו דמורה ניטל מלפ"ו. דכ"י דמטמא הפורס מן האבר מן החי. כפורס מן החי עגמו לכ"ע פתור:

ר' עובדיה

אהלות כל המטמאין פרק ג

מברטנורה

ציונים

א כל המטמאין. פ"ב ע"כ ה"ל חילין קב: וחכמים מטמאין. מ"י ע"כ מה ע"כ ה"ל: ה"ל חילין בבשני טו. חוס' נטו"ט ר"ע ע"כ: אליהו רבא

פ"ג א' כיצד הנוגע
טו' מן הנבלה. כן דרך התנא להחיל דבר הארז והדר החיליק מיניה וכן בסנהדרין מקומות:

פרק ג א' כל המטמאין באהל. האמורים לעיל ברפ"ב: בכשני הצאי זיתים מן הנבלה. פתח באהל ומפרש שנחלקו. שיעוריהן לחלואין: והכניסן. כגבילה. לומר לך דכי היכי דסבירא ליה לרבי דוסא כשהן ממולקים: לתוך הבית. להיט לתוך אהל אחד: רבי דוסא בן הרבינס ממוהר. דסבר לא מלטרפי לכשעור: הנוגע בן הרבינס ממחר (ג). וחכמים מטמאין. כיצד (ג) הנוגע בכשני ציזי זיתים מן הנבילה (ה). או נושאן. מלאכת שלמה

מלאכת שלמה

פרק ג א' כל המטמאין באהל וכו'. כפ' טעור והרובע כחכמי דר' דוסא ור' ישמעאל אמרו דבר אחר:

י"כין

פ"ג א' ששטי רפ"ב: (ב) ר"ל כל מה שבאהל טעור. דס"ל לר"י דכל שאין בהן השיעור שלם אינו מלטרק. ביהו ו"ל דס"ל לר"י. דבהנך שהמטמא הוא מנוף או בנחלקו סגי אף שמונחים סמוכים מאד יחד וכשהמטמא אינו מנוף או כנוף תרוד רקב ורובע עגמות לריך של יחיו טועים יחד (א): קצת כויל. דקמ"ל דלרבנן דר"מ לאו דוקא במת ובטומאת אהל לחוד ס"ל לר"ד דלמ"ט אלא גם במטמאי מנג ומשא שבכל המטמאין ס"ל לר"ד דלמ"ט. והא דקמ"ל פלוגתייהו באהל היינו לאשמיטין רבוהא אליבייהו דרבנן דאפי' באהל שיש לומר שהמקום שמאחיל על חיי זית זה אינו מאחיל על זה. אפי' ס"ל לרבנן דמלטרק [ואפשר דהו כוונת רש"י שכתבו בצונו לעיל דור"ק]: (ד) ה"ה ב'ב' חלאי ערש' משרן. או ב'ב' חלאי ערש' משרן.

בו"עז

פרק ג א' (א) והנה רש"י חולין (קב"ט) כתב. דלהכי לר"י אין אהל ואהל מלטרק

תפארת ישראל

למינקס מנג דגולה ולא מנג דמת דלא תימא דוקא דמת דהיינו וז"ל למהי דהוא עפי לחכמים דלפילו לעומתה קלה לעומתה אוכלין מלטרפין עני ביה. אלא דכח לא אייתי בטומאה קלה. וכפ"ל דעדות חיי נמי פלוגתייהו בטומאה קלה לנדר דתני פלוגתייהו דטומאה ממורה כדכח תני אוכל פתור ל' דוסא אומר אינו מלטרק וסכ"ל מלטרק: או טעמן